

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Partnerské násilí a jeho následky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:

Bc. Petr Suk

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Partnerské násilí a jeho následky“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této diplomové práce. Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

V Brně dne 16. 3. 2010

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za odborné vedení a metodickou pomoc při zpracování mé diplomové práce.

Děkuji své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování diplomové práce, a které si velice vážím

Brno 16. 3. 2010

Petr Suk

ÚVOD	2
1. PARTNERSKÉ NÁSILÍ	4
1.1 Formy partnerského násilí.....	5
1.2 Příčiny partnerského násilí.....	9
1.3 Typologie osobnosti pachatele partnerského násilí	12
2. PRONÁSLEDOVÁNÍ – STALKING.....	18
2.1 Pronásledování bývalým partnerem	18
2.2 Zvláštnosti pronásledování, které je pokračováním domácího násilí	20
2.3 Falešné mýty o pronásledování	21
3. POMOC OBĚTEM PARTNERSKÉHO NÁSILÍ	24
3.1 Legislativní pomoc obětem partnerského násilí.....	24
4. DĚTI JAKO SVĚDCI A OBĚTI PARTNERSKÉHO NÁSILÍ	28
4.1 Děti a partnerské násilí	28
4.2 Dítě jako svědek a oběť násilí.....	29
4.3 Důsledky svědectví domácího násilí na děti	36
5. PRAKTICKÁ ČÁST	41
5.1 Výběr respondentů a metody šetření	41
5.2 Stanovení hypotéz.....	41
5.3 Vyhodnocení dotazníků.....	42
ZÁVĚR	61
RESUMÉ	64
ANOTACE	65
KLÍČOVÁ SLOVA	65
LITERATURA A PRAMENY	66
SEZNAM PŘÍLOH	68

Úvod

Pojem partnerské násilí je aktuální a velmi diskutovaný celospolečenský problém, kterému je věnována stále větší pozornost nejen ze strany veřejnosti. Postihuje všechny sociální vrstvy, bez ohledu na věk, sociální nebo etnický původ, vzdělání, náboženství.

Problematika partnerského násilí stála v ČR ještě před nedávnou dobou mimo zájem odborníků a veřejnosti. O tomto jevu jako o teoretickém a praktickém problému se hovoří zhruba 40 let. V době vzniku tohoto patologického jevu, přibližně na konci 70. let 20. století, bylo vnímáno jako násilí projevující se v rodině nebo v intimních vztazích, kterého se dopouštějí partneři (muži) na ženách. Případy se řešily až tehdy, když nabyly znaků trestného činu. Orgány činné v trestním řízení postupovaly jako v jiných případech násilných trestných činů. Nebylo přihlíženo k faktu, že partnerské násilí je specifický fenomén a že násilí mezi blízkými osobami nelze srovnávat s násilím mezi osobami cizími.¹

K zásadní změně dochází až přijetím legislativních změn, především zavedením nové skutkové podstaty trestného činu „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“. Jedná se o § 215a trestního zákona č.140/1961 Sb. s platností do 31. 12. 2009 lidově nazývaný „domácí násilí“, který byl nahrazen § 198 „týrání svěřené osoby“ a § 199 „týrání osoby žijící ve společném obydlí“ trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. který vstoupil v platnost dnem 1. 1. 2010. Další posun dopředu přineslo přijetí zákona č. 135/2006 Sb. na ochranu před domácím násilím, který vstoupil v platnost dnem 1. 1. 2007 a přinesl zcela nové podmínky pro zajišťování ochrany rodiny před domácím násilím. Jedná se především o možnost vykázat pachatele domácího násilí ze společně obývaného bytu či domu na dobu 10 dnů. Vykázání bylo nově upraveno v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

Ukončením vztahu s domácím násilím bohužel mnohdy násilí nekončí. Bývalý partner často svoji bývalou partnerku pronásleduje, vyhrožuje jí, nebo ji fyzicky napadne. Takové chování nazýváme stalking. Jedná se o jednu z podob násilí, která byla dlouho opomíjena, ale v současné době je mu věnována, podobně jako domácímu násilí, stále větší pozornost.

Téma partnerské násilí jsem si vybral z důvodu, že se jedná o specifický druh násilí, který je provázen specifickými jevy, ke kterým dochází většinou za zavřenými

¹ Bakošová, Z., Sociální pedagogika jako životná pomoc, Bratislava: Public promotion, 2008, s. 100.

dveřmi. Z tohoto důvodu si vyžaduje zcela specifický přístup při řešení této problematiky, neboť může mít negativní dopad nejenom na oběť, ale i na svědky tohoto sociálně patologického jevu a to na děti. Dospělí si mnohdy vůbec neuvědomují, jak děti probíhající násilí v rodině vnímají a jakým způsobem je můžou tyto nepříjemné zážitky v budoucím životě ovlivnit.

Poprvé jsem se podrobněji s tímto tématem setkal při některých přednáškách v rámci bakalářského studia na této vysoké škole, kdy mě nejvíce oslovila přednáška z předmětu Sociální patologie. Na téma „domácí násilí“ jsem psal bakalářskou práci a této problematice bych se chtěl věnovat i v budoucnosti.

Ve své práci bych se tedy chtěl zabývat tomuto celospolečenskému jevu, charakterizovat základní formy partnerského násilí, věnovat se příčinám tohoto násilí a především vlivu partnerského násilí na děti svědky domácího násilí.

Cílem diplomové práce je prokázat negativní vliv partnerského násilí na oběti a svědky tohoto jevu mimo rodinné prostředí. Dále se pokusit prokázat, že pachatelé partnerského násilí uskutečňují své útoky častěji pod vlivem alkoholu.

Diplomovou práci jsem rozdělil na dvě části, a to teoretickou a praktickou. V teoretické části se budu věnovat publikovaným informacím o tomto problému. Čerpat budu zejména z odborné literatury, ale i dalších zdrojů, především z internetu. V praktické části budu vycházet ze sběru získaných dat formou dotazníků a jejich vyhodnocením.

1. Partnerské násilí

Partnerské násilí nelze řadit mezi generově neutrální problém. Pro partnerské vztahy, ve kterých dochází k určitým formám násilí, je charakteristické, že pachatelé bývají ve většině případů muži a oběťmi ženy. Výzkumy partnerského násilí potvrdily významnou nerovnost mužů a žen v tom, kdo je iniciátorem násilí, kdo bývá více fyzicky zraněn a také kdo hledá bezpečí před násilím. Přestože velké procento lidí existenci partnerského násilí zcela popírá nebo znevažuje, zkušenost s ním má podle různých průzkumů téměř 40 % českých žen. I když se výsledky jednotlivých studií partnerského násilí od sebe liší, převážnou část obětí tvoří ženy. Řada odborníků již vnímá toto násilí jako genderově podmíněný problém. Může se setkat s různými definicemi násilí páchaného na ženách, které jsou zároveň prezentovány jako všeobecné definice domácího násilí.

Obětí partnerského násilí však může být i muž a podle odborníků je mužských obětí domácího teroru ve skutečnosti mnohem víc, než uvádějí různé statistiky. Dokonce se mluví o tom, že urážky, ponižování, zesměšňování, vydírání a napadení zažil každý čtvrtý český muž. Nezanedbatelné procento českých mužů ví, co je to izolace od kamarádů, znevažování názorů a například potravinový teror.

Muži nebývají tak často jako ženy oběťmi fyzického útoku. Jen málokterá žena vztáhne na svého partnera ruku. Ze strany žen jde skutečně především o psychické týrání. Ženy využívají k týrání mužů své zbraně, jsou jimi soustavné výčitky, popichování, znevažování a nekritické srovnávání s jinými. Týrající ženy většinou velmi dobře znají citlivá místa mužské duše a dokážou na ně přesně cílit své psychické útoky. Muže tak dokážou zahnat do úzkých, kdy jim chybí argumenty a ještě se zdráhají bránit fyzicky. A muži většinou velice dobře vědí, nejsou – li to zrovna psychopatologičtí agresoři, že za násilí a jeho důsledky mohou jít před soud a do vězení. Tak jako u násilí páchaného na ženách, i u týraných mužů není dominantní touha po násilí, ale především snaha o kontrolu a manipulaci oběti podle svých potřeb. Psycholožka Blanka Němečková z Poradny pro rodinu, partnerství a mezilidské vztahy uvádí, že může problém partnerského násilí úzce souviset i s rozpadem tradičního modelu partnerských vztahů a s ekonomickou situací rodiny.² Nemá-li úspěšná žena vedle sebe dostatečně reprezentativního a úspěšného muže, má pocit, že se bez něho v partnerském vztahu může obejít a mnohdy mu to dává značně nevybíravým způsobem

² Venglářová, M., Průvodce partnerským vztahem, Praha: Grada, 2008, s. 90–95.

najevo. Mnohé z partnerek si na začátku krize vůbec neuvědomují, že své partnery vlastně týrají a že jim způsobují nepříjemné psychické následky. Když ovšem zjistí, že to je možnost jak muže ovládnout, začnou využívat jeho slabých míst k nátlaku a manipulaci.

1.1 Formy partnerského násilí

Charakteristika partnerského násilí

Mezi partnerské násilí patří fyzické, ekonomické, psychické a sociální nebo sexuální násilí v různých formách a jejich vzájemná kombinace. Probíhá mezi blízkými osobami, ke kterému dochází v jejich soukromí, za zavřenými dveřmi mimo kontrolu veřejnosti. Charakteristickým znakem je jeho opakování, jasné a nezpochybnitelné rozdělení rolí na osoby ohrožené a osoby násilné. Dalším znakem je stupňující se intenzita násilných incidentů, která vede ke ztrátě schopnosti účinně se bránit, tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah.

Fyzické násilí

Jak už bylo řečeno, jedná se o formu násilí, kdy jsou jasné a nezpochybnitelně rozděleny role mezi pachatele a oběť. Není to stoprocentním pravidlem, ale ve většině případů jsou v naší společnosti oběťmi této formy partnerského násilí ženy.

Mezi nejčastější projevy fyzického násilí patří nevinné pošťuchování, štípání partnerky, které přechází přes „nechtěné“ strkání, až po tahání za vlasy, facky, rány pěstí, kopání do oběti, házení po ženě nejrůznějšími předměty, pálení cigaretou, dušení, škrcení, topení ve vaně, útoky nožem či jinou zbraní, které bezprostředně poškozuje nejenom fyzické zdraví oběti.

Ve většině případů se pachatel snaží svou oběť, zpravidla muž ženu izolovat. Úplně ji odříznout od společnosti, od příbuzných, přátel, ze zaměstnání od pramenů názorů a svobodného myšlení. Pachatel svou oběť neustále hlídá, kontroluje její korespondenci, telefon, účty, volný čas a celkově omezuje její svobodu. Agresor si izolací zajišťuje závislost své oběti na sobě.

Pachatelé partnerského násilí často hodnotí své agresivní chování buď jako spontánní reakci na nepříznivou situaci, ve které dočasně ztrácí kontrolu, nebo jako pochopitelnou reakci na situaci, ve které jim bylo ukřivděno. Když pachatelé používají fráze typu „prostě jsem vybuchl“, často mají na mysli, že v tu chvíli začali být

agresivní vůči své partnerce. Tyto výroky jsou typickými příklady minimalizace a popírání násilí, a úmysl získat kontrolu nad situací, nebo se pomstít či potrestat svou partnerku. Těmto tvrzením o nekontrolovatelném hněvu je nutné vždy pevně oponovat.

Ve skutečnosti agresor neztrácí kontrolu nad sebou, příčinou jeho výbuchu je, že ztrácí kontrolu nad vzniklou situací, či nad svou partnerkou. Jeho násilné jednání je založeno na přesvědčení, že má právo a musí kontrolovat chování své partnerky, její pocity a postoje a že násilí je dle jeho názoru oprávněný způsob k dosažení této kontrolní pozice, založené na fyzické agresi.³

Ekonomické násilí

Tato forma partnerského násilí se vztahuje k nerovnému přístupu k užívání a kontrole rodinných příjmů. Ve většině případů se jedná o násilí muže vůči ženě. To může znamenat, že násilný partner nepřispívá na chod domácnosti, vymezuje ženě minimální prostředky, se kterými může nakládat, případně žena musí vyúčtovat a odůvodnit nákup jakékoliv položky.

Muž se snaží dostat svou partnerku do absolutní ekonomické závislosti. Nedovolí jí si najít nové zdroje příjmu, novou práci nebo zůstat v zaměstnání déle. Celkově se muž snaží ženě znemožnit zvýšit svůj příjem. Nutí ji, aby si říkala o peníze jemu a zdůvodňovala dopodrobna veškeré svoje výdaje a potřeby. Přiděluje jí jen určitou, ve většině případu nedostačující částku. Libovolně si však bere pro svoji potřebu její peníze.

Pachatelé partnerského násilí využívají peníze k ovládnutí druhého z partnerů, většinou muž ekonomicky ovládá ženu. Oběť se bojí partnera opustit, cítí se bezradná, bez finančních prostředků a bezmocná. Přestává si věřit, ztrácí sebevědomí, často přichází o zaměstnání a tím i o peníze. Neví kde hledat pomoc, jak by zaopatřila děti a proto nadále zůstává v partnerském vztahu, i za mnohdy nelidských podmínek probíhajícího a ve většině případů vzrůstajícího nejen ekonomického násilí.

Práce mužů je v naší společnosti stále ohodnocována vyšší mzdou než shodná práce žen, přestože už existují odvětví, kde je tento rozdíl smazán. Muž je považován za živitele rodiny a žena se stará o domácnost. To, že žena dostává v zaměstnání menší mzdu a doma pracuje zadarmo, z lásky, v naší kultuře ženy oslabuje a upevňuje mocenské postavení mužů.⁴

³ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 119–120.

⁴ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 123–124.

Psychické a sociální násilí

Není jednoduché vymezit čistě psychické partnerské násilí. Z různých definic plyne, že musí jít o opakované, zpravidla eskalující, slovní nebo jiné nekontaktní projevy agrese, které vytvářejí partnerský vztah jasně asymetrický. Při těchto projevech dochází k poškozování duševní stability a tělesného zdraví oběti jako celku. Rozhodující je přitom úmysl násilné osoby. To znamená devalvovat, terorizovat či zastrášovat partnera a zároveň subjektivní pocit ohrožené osoby, která se cítí být deptána, ponižována ve své lidské důstojnosti a z týrajícího partnera má intenzivní strach.⁵

K psychickému týraní dochází ve 100 % případů partnerského násilí. Je to dáno tím, že opakované útoky a napadání partnera, bez ohledu na povahu, vždy obsahuje i určité prvky psychického násilí. Každé forma násilí mezi partnery zasahuje oběť také po psychické stránce. Oběť se musí vyrovnávat s faktem, že jí ubližuje blízká osoba, což vždy přináší psychickou destabilizaci a traumatizaci. Tak jako v ostatních formách partnerského násilí jsou většinou oběťmi partnerky – ženy.

Součástí psychického týraní je násilí emoční. Pachatel oběť často otevřeně ponižuje a pokořuje. Vyvolává v ní silné pocity viny a méněcennosti. Snaží se ji i jejich okolí přesvědčit, že partnerka je blázen, trpí psychickými poruchami apod.

Emocionální násilí je jednou z nejmocnějších a nejučinnějších zbraní, kterou násilník používá. Útočí na sebehodnocení partnerky z důvodu získání moci a následné libovolné manipulace s obětí.

Muži mají pocit, že jsou mužní, jen když jsou silní. Aby v partnerském vztahu mohl být jeden silný, musí být druhý bezmocný. Účelem soustavného ponižování partnerky je potvrzení své moci a dominantního postavení. Ženy se pak začnou mnohdy samy cítit jako méněcenné, považují se za špatné. Tresty a týraní přijímají s pocitem, že si ani nic jiného nezaslouží.

Ke konkrétním projevům psychického násilí zejména patří:

- devalvující, urážlivá, zraňující komunikace (nadávky, zesměšňování, ponižování, ustavičná kritika týkající se často malicherností),
- odmítání komunikace, ignorování, přehlížení nebo překrucování faktů (polopravdy, lži),

⁵ Čírtková, L., Moderní psychologie pro právníky, Praha: Grada, 2008, s. 23.

- upírání základních práv, upírání možnosti podílet se na spolurozhodování, nesmyslné a zlovolné omezování, zakazování sociálních kontaktů, blokování seberealizace oběti,
- obviňování a manipulace (oběť je nelogicky obviňována z běžných životních problémů, ale i z pracovních neúspěchů tyрана),
- zastrasování, vydírání a vyhrožování (například rozvodem a odebráním společných dětí, vyhrožování sebevraždou či vraždou),
- extrémní kontrola (pohybu dětí, vynakládání finančních prostředků...),
- psychické trestání oběti za její úspěchy v zaměstnání, za její oblíbenost v okolí,
- ničení oblíbených věcí oběti, ubližování domácím mazlíčkům, stalking (slídění, sledování a pronásledování oběti, označované někdy též jako „psychoteror“).⁶

Sexuální násilí

Sexuální násilí můžeme definovat jako jakékoliv sexuální chování, při němž je partner(ka), v tomto případě oběť nucena k sexuálním praktikám proti jeho(jí) vůli, nebo jsou proti jeho(jí) vůli na něm(ní) prováděny. Zahrnuje fyzické napadání sexuálních částí těla oběti a zacházení s ním jako se sexuálním objektem. Jako v ostatních případech i tato forma partnerského násilí má za oběti většinou ženy.

Nucení k pohlavnímu styku nebo jiným sexuálním praktikám bývá v abusivním vztahu spíše pravidlem než výjimkou. Většina násilníků nepovažuje své jednání za sexuální obtěžování nebo dokonce zneužívání.

Agresoři často vyžadují pohlavní styk na partnerce bezprostředně po násilném incidentu. Ženy partnerovi v rozrušení a ze strachu, že by je znovu zbil, kdyby ho odmítli, raději vyhoví. Muži si naopak myslí, že milostným aktem napraví své předchozí násilné chování. Případný odpor své partnerky netolerují, vnímají ho jako nefér a považují ho za nepřijatelnou taktiku, kterou s nimi chce partnerka manipulovat.

Takovýto milostný akt po násilném incidentu vnáší do abusivního vztahu matoucí dynamiku. U některých žen opravdu agresorovo úsilí o intimní styk po hádce nepatrně probouzí naději, že se všechno změní. Většině obětí však intimní styk po násilném incidentu jen ještě zvětšuje pocit jejich ponížení. Milování s mužem, který

⁶ Čírtková, L., *Moderní psychologie pro právníky*, Praha: Grada, 2008, s. 20 – 21.

je právě zbil, cítí jako znásilnění, totální ponížení, jako úplné zničení jejich mysli a ducha.⁷

1.2 Příčiny partnerského násilí

Pozornost odborníků přilákalo partnerské násilí teprve relativně nedávno, přestože k násilnému chování docházelo v rámci rodin po staletí. V dnešní době existuje velké množství teorií, které se pokoušejí vysvětlit mechanismy vzniku tohoto fenoménu. Mezi tyto teorie, i když je dnes můžeme považovat za překonané, patří teorie jednofaktorové, které se opírají o analýzu individuálních případů. Můžeme je rozdělit do tří skupin:⁸

Biologicko – genetické – tyto teorie partnerského násilí záhy zanikly, neboť byly schopny vysvětlit pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, nikoliv však specifické situace domácího násilí.

Psychologické – tyto teorie se zaměřují na osobnost agresora, snaží se především o tvorbu psychologických profilů typických agresorů. Teorie tohoto typu předpokládají, že příčiny spočívají v povahových zvláštностech pachatele, jsou tedy psychologického rázu.

Sociologické – tyto teorie přestaly nahlížet na pachatele a oběti jako na psychicky narušené osoby. Sociologické teorie se v podstatě překrývají s modely feministických přístupů, případně jsou jimi alespoň inspirovány.

Mezi další lze zařadit teorie partnerského násilí, kdy vedle sebe existují dva hlavní výkladové modely, a to kriminologický a feministický. Předpokladem těchto teorií je, že partnerské násilí se zásadně liší od jiných forem kriminality.⁹

Feministický přístup

- zdůrazňuje, že partnerské násilí není generově neutrálním problémem, násilníky ve většině případů bývají muži a oběťmi ženy,

⁷ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 121.

⁸ Voňková, J., Huňková, M. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, Praha: proFem, 2004, s. 55–57.

⁹ Čírtková, L., Oběti domácího násilí, Psychologie dnes, 1/2001, s. 14 -16.

- nahlíží na násilí na ženách jako na výsledek nerovnováhy sil mezi muži a ženami,
- hlavní příčina týrání žen spočívá ve snaze mužů o získání a udržení si možnosti kontroly a dominantního postavení,
- potřeba demonstrace síly,
- poukazuje na fakt, že již v rámci rané socializace chlapců ve společnosti je třeba síly a moci,
- projevy starostlivosti, empatie a citlivosti jsou u chlapců považovány za femininní rysy.

Kriminologický přístup

- studuje partnerské násilí bez ohledu na pohlaví, zdůrazňuje, že pachatelé nejsou výhradně muži,
- syndrom týraného partnera postihuje stejným způsobem muže i ženy vystavené násilí, zaměřil se na podrobné výzkumy osobnosti pachatelů.

Teorie rodové podmíněnosti

- příčiny jsou spatřovány v rodové podmíněnosti, násilí je výrazem asymetrického vztahu mezi mužem a ženou,
- příčiny partnerského násilí spočívají v představách společnosti o mužské roli, moci a dominanci,

Faktory, které doprovázejí násilí na ženách

- sociálně-ekonomické rozdíly mezi mužem ženou,
- násilné řešení mezilidských konfliktů,
- mužský ideál dominance, tvrdosti a cti,
- mužská ekonomická a rozhodovací autorita v rodině.

Kauzální model

V dnešní době převažují multifaktorové přístupy, které vyjadřují, že partnerské násilí je složitý a komplexně podmíněný jev. Každý případ má různé skupiny příčin s různou vahou důležitosti. Mezi nejznámější multifaktorové koncepce patří Duttonův kauzální model, který rozděluje příčiny partnerského násilí na čtyři roviny.

Makrosystém je základem příznivého klimatu udržujícího potenciál domácího násilí. Ve společnosti je násilí podporováno a udržováno převládající hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě a dominanci mužů. Patriarchální smýšlení má pevně zakořeněnou víru, že společnost musí být hierarchicky uspořádaná a vůdčí role přísluší jedině mužům.

Exosystém Dutton popisuje jako bezprostřední sociální okolí jednotlivců, které zahrnuje formální a neformální sociální struktury, se kterými přichází konkrétní osoba během života do kontaktu. Tyto sociální struktury ovlivňují, určují nebo naopak omezují chování jednotlivce. Mezi konkrétní faktory, které mohou ovlivňovat chování uvnitř rodin, patří např. nezaměstnanost, špatná ekonomická situace, závislost na alkoholu atd.

Mikrosystém je tvořen rodinou, ve které v jako samotné sociální skupině mohou vznikat situace a okolnosti zvyšující pravděpodobnost partnerského násilí. Dutton označuje rizika vyplývající z podstaty rodinného soužití a to především:

- izolace uvnitř domácnosti, která značně komplikuje uplatnění mechanismů sociální kontroly,
- možnost a právo na ovlivňování svých členů, kterým rodina neformálně disponuje,
- předepsané role chování členů rodiny, které jsou regulovány obecnými normami založenými na jiných principech, než jsou osobní kompetence a zájmy členů této rodiny,
- obsáhlé, hluboké poznání druhých – partneři se obvykle dobře znají, dovedou vzájemně odhadnout své reakce a způsoby chování ve standardních i krizových situacích, vědí, co si k sobě mohou dovolit.

Ontogenetická rovina hledá příčiny v individuálních charakteristikách pachatele a oběti a má nejbližší k původním psychologickým teoriím partnerského násilí. Teorie je založená na předpokladu, že samotný pachatel prošel specifickým ontogenetickým vývojem a stresující a omezující situace se naučil řešit agresivním chováním. Patří sem i názory, že pachatelé pravděpodobně prošli tíživým dětstvím a sami se stali oběťmi traumatizujícího násilí.¹⁰

¹⁰ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 111 – 115.

Mezi faktory, které podmiňují vznik partnerského násilí, lze zařadit:

- alkohol, drogy,
- ekonomické podmínky,
- nezaměstnanost,
- etnické otázky,
- kriminální minulost jednoho z partnerů,
- rozdílnost vzdělání partnerů (základní versus vysokoškolské),
- nerovnost pohlaví,
- rozdílní životní orientace partnerů,
- psychopatologie osobnosti,
- tolerance společnosti vůči partnerskému násilí,
- ostatní silně stresující situace

1.3 Typologie osobnosti pachatele partnerského násilí

Nelze říci, že by existoval typický násilník, tak jako neexistuje typická oběť. Pachatelé partnerského násilí pocházejí z různých socioekonomických i vzdělanostních vrstev. Nemalé procento z nich však vykazuje velice podobné rysy, především takzvanou „dvojí tvář“. Zatímco jsou vůči své partnerce bezohlední a násilní, navenek vystupují jako velmi komunikativní lidé, o kterých by jen málokdo uvěřil, jakou mají skutečnou tvář a k čemu v jejich partnerském vztahu za zavřenými dveřmi dochází. Pachatelé partnerského násilí mívají velmi rigidní představy o partnerském vztahu, na rozdělení mužských a ženských rolí nehodlají nic měnit. Dnešní pachatelé partnerského násilí byli sami v dětství týráni, nebo byli svědky násilí vůči své matce. V rodinách ve kterých vyrůstali, byl nedostatek úcty k ženám. Děti trpěly citovou deprivací a naučili se, že za určitých okolností je užití násilí naprosto běžné a legitimní.¹¹

Osobností pachatele partnerského násilí se ve svých výzkumech snažili popsat a objasnit příčiny vzniku tohoto jevu různí odborníci pocházející nejenom evropských států. Tak například francouzská psychiatrická a psychoterapeutka Hirigoyenová charakterizuje osobnost násilníka jako narcistu, který sám špatně snáší neúspěch a pocit vlastní malé hodnoty. Ve společnosti se pak tento typ osobnosti člověka chová velice

¹¹ Voňková, J., Huňková, M. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, Praha: pro.Fem, 2004, s. 58–64.

přátelsky, příjemně a laskavě a okolí z jeho vystupování nabývá dojmu, že není možné, aby takový člověk své partnerce mohl ubližovat.

V roce 2005 provedli výzkumníci analýzu psychologických šetření partnerských agresorů v České republice a došli k závěru, že osobnost pachatele závažného partnerského násilí lze nejčastěji popsat jako „anomální až psychopatickou osobnost, s rysy impulsivity, poruchami seberegulace, rigidity, sebenejistoty, s nedostatečným smyslem pro realitu, ale celkem dobrou sociální kompetencí, s rysy labilní až impulsivní efektivity, jež není dostatečně zvládána rozumem a sníženou odolností vůči zátěži. U poloviny souboru byla konstatována chudá, plochá efektivita a nízká úroveň inhibic vůči agresi...“¹² Všechny tyto uvedené osobnostní charakteristiky mohou zakládat dispozice k selhání v konfliktních, emoce provokujících situacích.

Přestože je diagnostika osobnosti pachatele partnerského násilí zatížena mnoha metodologickými problémy, vzniklo několik typologií těchto pachatelů násilí. Badatelé Holtzworth – Munroe a Stuart se zaměřili na základní charakteristiky násilí a na charakteristiku osobnosti samotného pachatele a její psychopatologie. Na základě mnoha výsledků výzkumů typologií pachatelů partnerského násilí pak navrhli velice přijatelnou typologii, která vymezuje tři hlavní typy násilníků.¹³

Agresor pouze v rodině

Tento typ je násilný pouze vůči své partnerce, k ostatním členům rodiny a okolí je jeho násilí značně omezeno. Nemívají problémy ve společnosti a většinou mají zkušenosti s násilím z původní rodiny. Bývá u nich diagnostikována lehká psychopatologie, případně porucha osobnosti. Asi polovina všech pachatelů partnerského násilí odpovídá tomuto typu.

Dysforický/hraničný typ

Jedná se o nejdepresivnější, úzkostný a emočně labilní typ. Drží se klasických konzervativních postojů k rozdělení genderových rolí. Násilí zaměřuje proti své rodině. Dle výzkumů je tato skupina charakteristická hraniční a schizoidní osobností a představuje asi jednu čtvrtinu všech pachatelů partnerského násilí.

¹² Netík, K., Voňková, J. Péče o pachatele partnerského násilí: screening, osobnost, terapie. Závěrečná zpráva z řešení úkolů zadaného Ministerstvem zdravotnictví ČR, Praha, 2005, s. 45 – 46.

¹³ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 116.

Agresivní/antisociální typ

Tito pachatelé partnerského násilí jsou agresivní i mimo rodinu, jsou amorální a neodpovědní. Mívají tendence prosazovat názory, které všemožně omlouvají jejich násilné chování. Mohou mít kriminální minulost a často u nich bývá diagnostikována antisociální porucha osobnosti. Představují asi jednu čtvrtinu pachatelů partnerského násilí.

Dalším podobným rozlišením na tři typy agresorů provedli Hamberger et al.. Výzkum založili na základě trsové analýzy vyšetření domácích agresorů pomocí Millonova víceosého klinického dotazníku.¹⁴

Antisociální

Je pachatelem především osobnostně podmíněného násilí. Jeho agrese generalizovaná a násilí se dopouští i mimo rodinný kruh.

Pasivně agresivní

Jedná se o závislého, neurotického jedince, který se dopouští násilného jednání především pod vlivem situace. K agresivitě dochází uvnitř rodiny.

Nepatologický typ

Tento jedinec není typický pro partnerské násilí závažnějšího charakteru. Jde o komunikaci podmíněné násilí pramenící ze zafixovaných nevhodných komunikačních technik, které se uplatňují ve vzájemné interakci partnerů.

Badatelé Jacobson a Gottman při svém výzkumu srovnávali páry s partnerským násilím s nešťastnými páry bez znaků partnerského násilí. Na základě výsledků výzkumu rozlišují dva příznačně nazvané typy pachatelů.¹⁵

Kobra

Sadistický, vnitřně klidný, chladný, se zaměřenou pozorností i v době, kdy je verbálně agresivní. Přibližně u 90 % z nich byla diagnostikována antisociální porucha osobnosti. Svou partnerku zastrašuje, je nebezpečný, sobecký, bez pocitu viny, neschopný empatie. O svou partnerku se moc nezajímá, občas od ní očekává sex.

¹⁴ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 117.

¹⁵ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 117.

Nejraději je sám, tak jako peníze, tak i svou partnerku považuje za někoho, s kým se může pobavit. Partnerka se ho ze strachu z dalšího násilí bojí opustit. Vůči terapii je rezistentní. Dle tohoto výzkumu lze takto charakterizovat asi 20 % pachatelů partnerského násilí

Pit Bull

Oproti kobře je nejistý a silně závislý na své partnerce. Touží po lásce a má strach z opuštění. Bývá výbušnější a mnohdy neovládá své emoce. Násilné chování má pouze vůči své partnerce. Pokud ho partnerka opustí, tento typ se s tímto faktem nerad smíruje a většinou ji ještě dlouho pronásleduje.

Další studií osobnosti pachatele partnerského násilí je dle American Psychological Association (APA), která rozeznává tři typy.¹⁶

Typický násilník

Tento typ zastává tradiční gendrové stereotypy, je velice konfliktní, afektovaný a těžko zvládá vztek. K zajištění moci a kontroly nad ostatními používá násilí a jeho projevy agresivity se většinou opakují v cyklech. Tento pachatel se složitě identifikuje. Celou situaci zlehčuje, lže a popírá jakékoliv projevy násilí, chová se manipulativně. o této kategorie spadá více než 50 % pachatelů partnerského násilí dle tohoto výzkumu.

Násilník s duševní poruchou

U tohoto typu se můžou projevovat klinické příznaky deprese, paranoi, obsedantně kompulzivní poruchy a někdy i schizofrenie. Všechny tyto symptomy se pak mohou stát spouštěcím mechanismem násilí.

Kriminální typ násilný i mimo rodinu

Někteří z těchto násilníků byli sami zneužíváni v dětství, obvykle trpí antisociální poruchou osobnosti. Tito pachatelé nejsou vhodní pro psychoterapii mimo vězení, nebo podobná zařízení. Do této kategorie patří přibližně 15 až 20 % pachatelů partnerského násilí.

¹⁶ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 117.

Na dvě skupiny podle jejich sociálního ukotvení dělí osobnosti násilníků L. W. Sherman.¹⁷

Sociálně problémoví

Většinou páchají násilí jak v uzavřené domácnosti, tak i na veřejnosti. Jejich osobnostní rysy se podobají rysům pachatelů kriminalizovaných trestných činů, často mívají záznamy v rejstříku trestů

Muži dvojí tváře

Tito pachatelé mají dvě stránky osobnosti – soukromou a veřejnou. Zatímco doma se chová jako agresor, před veřejností vystupuje jako konformní a seriózní osoba. Vytvořili si vlastní obraz o sobě jako o po všech stránkách dokonalém, silném, úspěšném, konkurenceschopném muži, který je schopen finančně zabezpečit svoji rodinu a imponovat svému okolí. V případě že nesplňují některou z těchto kvalit, jsou frustrováni, nespokojeni se sebou samým a situaci řeší násilím zaměřeným proti své partnerce, případně jiným členům rodiny. Při objasňování násilných epizod, mají triviální emocionálně nabitě důvody a stížnosti a jsou sami přesvědčeni, že jsou to právě oni, kdo jsou oběťmi žen, nikoliv naopak, protože ženy nedělají, co si oni muži přejí a co chtějí. Své agresivní chování většinou popírají a bagatelizují a vysvětlují ho alkoholem, drogami či ztrátou sebekontroly.

Další rozdělení pachatelů partnerského násilí uvádí psychologka a konzultantka DONA linky Vyhlídalová.

Násilnické osoby s výrazným emočním problémem

Jejich láska je ničivá a pro své nejbližší jsou neštěstím. Pro klasický život ve vztahu jsou nezpůsobilé.

Pachatelé obviněné situačně

Jsou ovlivněni určitou životní epizodou případně souhrnem okolností, které nastartují chování podporující rozvoj partnerského násilí.

¹⁷ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 118.

Pachatelé „dvojí tváře“

U tohoto typu pachatelů je agresivita zaměřena pouze proti partnerce. Nemají citový vztah vůči svému okolí a díky tomu s nimi lze dobře někdy až skvěle vycházet. Jedinec z této skupiny se snaží společensky izolovat svoji partnerku a učinit ji tak na sobě závislou. Je obvykle silně majetnický, žárlivý a podezřívavý. Přestože má své děti rád a nenapadá je, většinou nevnímá, že tíživá atmosféra v rodině na děti také velice negativně působí a ovlivňuje jejich psychiku.

Z uvedených studií a výzkumů je patrné, že skupina pachatelů partnerského násilí není z hlediska osobnosti homogenním souborem. Z výsledků také vyplývá, že odborníci, kteří tyto výzkumy prováděli, dospěli k jistým shodám v typologii jednotlivých osobností pachatelů partnerského násilí. Tato skupina je nepochybně tvořena jedinci, jejichž osobnost se blíží diagnostické kategorii označované jako disociální porucha osobnosti, zahrnující mimo jiné rysy jako explozivitu, obecnou agresivitu, abúzus alkoholu, případně jiných drog, orientaci na moc a ovládnutí okolí. Jinou, relativně čtounou skupinu představují osoby, které lze charakterizovat jako rigidní, podrobivé, neschopné racionálně řešit konfliktní rodinné soužití. Další skupinu tvoří normální osobnosti, které se řídí principem dominance moci a v partnerském vztahu jde především o nadvládu nad partnerkou.¹⁸

¹⁸ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 118 – 119.

2. Pronásledování – stalking

Co je stalking

Stalking – úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost. Je označován za zločin konce 20. století, který byl vyvolán skutečnými případy pronásledování prominentů trpícími nevyžádanou a obtěžující pozorností svých obdivovatelů. Výzkumy však následně odhalily, že pronásledování se týká i obyčejných lidí. Přímým následkem stalkingu je závažné narušování soukromí, osobní svobody a lidské důstojnosti oběti. V nejzávažnějších případech poškozují stalking duševní i tělesné zdraví obětí, ve výjimečných případech ohrožuje její život.

Ve forenzní psychologii je pronásledování (stalking) obecně považován za určitou specifickou variantu násilí, kdy jsou jasně rozděleny role mezi pronásledovatele (pachatele) a pronásledovaného (oběť). Jejím hlavním znakem je obsesivní upnutí se známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně projevy nevyžádané a nechtěné pozornosti. Pachatelé stalkingu k těmto jevům vedou různé motivy:

- Získání totální kontroly nad každodenním životem oběti,
- Vyhledávání blízkosti, dosažení co nejužšího kontaktu s vyhlédnutou obětí,
- Poškození psychického a tělesného zdraví oběti, zničení jejího blaha.¹⁹

2.1 Pronásledování bývalým partnerem

Existuje poměrně vysoké procento případů, kdy prostorové ani právní oddělení partnerů jako cesta k ukončení domácího násilí nefunguje. Násilí pokračuje v nových podmínkách, přejde do alternativní podoby, která se nazývá „ex-partner stalking“, pronásledování bývalým partnerem.

Stalking nastává, když už pronásledovatel nežije s obětí ve společné domácnosti, ale dále ji soustavně týrá a terorizuje jiným dostupným a účinným způsobem. Většinou se jedná o psychický teror. Obtěžuje svou oběť, bývalého partnera nevyžádanými projevy zájmu, pokusy o kontrolu a kontakt s ní a nakonec se uchyluje i k nebezpečnému vyhrožování. V extrémních případech dochází i k fyzickému násilí,

¹⁹ Čírtková, L., Moderní psychologie pro právníky, Praha: Grada, 2008, s. 53.

ve vyjímečných případech i k vraždě pronásledované oběti. Dokonce jsou případy, kdy pachatel (bývalý partner) dlouho před napadením avizuje oběti, co hodlá učinit.

Partnerské násilí a pronásledování bývalým partnerem představují dvě samostatné a svébytné verze partnerského teroru, které se mohou vyskytovat samostatně, ale i jako vzájemně propojené.

Existují teorie, které rozlišují pronásledování bývalým partnerem na dvě varianty:

- defenzivní – nepředchází žádné domácí násilí, úporná snaha o obnovu vztahu,
- ofenzivní – pokračování fyzického domácího násilí.

Ofenzivní stalking je tedy pokračování fyzického partnerského násilí. Hlavním motivem je snaha o obnovení kontroly nad obětí a především obnovení moci nad bývalým partnerem. V těchto případech je nutné myslet primárně na ochranu oběti před fyzickým napadením. Jestliže se pronásledovatel dozví, že oběť ofenzivního stalkingu vyhledá pomoc, může být toto spouštěčem pro výbuch agrese vůči této oběti.

Zatímco partnerské násilí se odehrává v živém vztahu, obligatorním znakem je jeho existence, tak naopak stalking probíhá v ukončeném partnerském vztahu, po rozchodu nebo rozvodu obou partnerů. Vzájemné vazby mezi partnerským násilím a pronásledováním (stalkingem) patří k aktuálním zkoumaným otázkám. Hlavním předmětem zájmu je srovnání pachatelů a obětí obou forem násilí. Výzkumná zjištění lze shrnout asi takto:

- Nelze klást rovnítko mezi obětí domácího násilí a obětí ex-partner stalkingu. Jejich potřeby pomoci a intervence jsou různé – pro pomoc se obracejí obě skupiny, ale s různými požadavky, a jejich případy vyžadují jinou strategii intervence,
- Většina obětí ex-partner stalkingu vyhledávají pomoc dříve než oběti fyzického domácího násilí. Jsou také aktivnější ve vyhledávání různých zdrojů této pomoci. Významnou roli přitom zřejmě hraje fakt, že oběti pronásledování již nežijí ve společné domácnosti s ohrožující osobou, a vyhledat nepozorovaně pomoc je pro ně snazší, bez rizika že to pachatel zjistí,
- Ne po všech případech domácího násilí následuje automaticky pronásledování,

- Touto cestou pokračuje pouze určitá část násilných osob, jednoznačně však při tom vedou muži. Pro ženy je naopak typický stalking bez vazby na domácí násilí.²⁰

2.2 Zvláštnosti pronásledování, které je pokračováním domácího násilí

Přibližně polovinu všech případů pronásledování lze zařadit pod ex-partner stalking. Bývalí partneři jsou více násilní než neznámí pronásledovatelé nebo stalkeri, které oběť sice zná, ale neměla s nimi intimní vztah. Nelze však zjednodušeně říci, že všichni pronásledovatelé z řad bývalých intimních partnerů se uchylují po zániku vztahu k nějaké formě násilí. Jedním z nejpevnějších ukazatelů násilí je vazba stalkingu na předcházející násilí v partnerském vztahu. Ofenzivní pronásledování bývalým partnerem, kdy je značné riziko násilností ze strany pronásledovatele, patří k nejnebezpečnějším podobám pronásledování.

Existuje velká pravděpodobnost, že pronásledovatel se zátěží domácího násilí přejde postupně od psychického teroru (slídění, mailování, telefonování, zasílání SMS zpráv, zanechávání vzkazů na různých místech) k fyzickému násilí, které má zpravidla vzestupnou tendenci. Zpočátku se může projevovat poškozováním a ničením osobních věcí oběti, demolováním jejího majetku, nebo směřují útoky proti zvířecím mazlíčkům, což je pro oběť velice zranitelná forma. Později pronásledování přechází k fyzickým útokům, v tragických případech až do vražedného jednání.

Mezi společné projevy domácího násilí a ex-partner stalkingu patří zejména:

- Různé formy kontroly pronásledované oběti (prohlížení korespondence),
- Citová vazba na oběť (pronásledovatel nechce žít bez oběti),
- Zastrasování, vyhrožování, vztek, žárlivost,
- Izolace oběti od přátel, příbuzných,
- Fyzické a psychické násilí, vydírání, falešné usmiřování,
- Zesměšňování a ponižování oběti, kritika.²¹

²⁰ Čírtková, L., Moderní psychologie pro právníky, Praha: Grada, 2008, s. 53.

²¹ Čírtková, L., Moderní psychologie pro právníky, Praha: Grada, 2008, s. 48 – 49.

2.3 Falešné mýty o pronásledování

Přestože se v odborné literatuře množí studie, výzkumy a odborné články zabývající se problematikou stalkingu, stále v nepoučené laické, ale i odborné veřejnosti vznikají určité milné představy o problému stalkingu. Tyto falešné mýty mohou ztěžovat jednání policie a justice s obětí.

Mýtus 1: pronásledování je nemoc

Tento mýtus vychází z názoru, že pronásledování (stalking) je vždy příznakem závažné psychické poruchy pachatele, nejčastěji erotomanie, a že pronásledovatel není vzhledem ke zjevným duševním (psychopatologickým) potížím schopen vést normální život. I pro laické okolí je nápadný svým životním stylem, který vybočuje z normy. Ten, kdo pak takovou patřičnou nápadnost na první pohled nevykazuje, nemůže být tedy ani umanutým pronásledovatelem.

Popsaná úvaha je mylná, a dokonce i nebezpečná. Vede totiž k podceňování relativně nenápadných a současně sociálně inteligentních pronásledovatelů. Ti jsou v běžném společenském styku přátelští a přizpůsobiví. V oficiálním, formálním jednání dovedou imponovat zdánlivou korektností. Oběti pak nikdo nevěří.

Ve skutečnosti platí, že pronásledování sice může, ale také nemusí být spojeno s duševní poruchou pachatele. Sám výraz pronásledování je totiž pouze popisným označením pro vzorec či syndrom chování, při kterém ohrožující osoba opakovaně a závažně obtěžuje jinou osobu zcela proti její vůli tak, že u ní vyvolává trýznivé pocity strachu a vlastní bezpečnost. Psychologicky vzato je pak jádrem jevu obsesivní fixace na druhého člověka. I milý soused od vedle, přátelský kolega z pracoviště či dobrý přítel může vyhlédnutou oběť dlouhodobě a excesivně obtěžovat a pronásledovat. V těchto případech je pronásledování vázáno pouze na určitou „část“ osobnosti pachatele, nikoli na komplexní duševní poruchu.

Mýtus 2: pronásledování je motivováno (erotickou) touhou po kontaktu

Původně byl stalking spojován především s erotickou posedlostí určitým objektem. Do této představy zapadaly jednak případy skutečné erotomanie, jednak odmítnutí partneri, kteří se nechtějí smířit s ukončením vztahu. Obě varianty policie i justice často bagatelizovali a přisuzovaly je nevhodnému chování, či dokonce

provokacím ze strany oběti. Znepokojená oběť byla odkazována na civilní soudy nebo psychiatry. Dnes je názor o neškodné milostné podstatě pronásledování považován za překonaný a připouští se i jiné typy motivace, především pak motivy revanše, pomsty či zášti a nenávisti. Navíc je pronásledování považováno za tak závažnou situaci, že je vždy nutné zkoumat míru ohrožení oběti.

Mýtus 3: nebezpečný pachatel je jen cizí, neznámá osoba

Tento mýtus se opírá o nepodloženou představu, že nebezpečí fyzického útoku hrozí oběti od cizího, neznámého pachatele, který koná anonymně. Tam, kde se oběť i pachatel dobře znají a jsou dokonce v kontaktu, bývá riziko pro oběť podceňováno. Popsaným způsobem uvažuje často laická veřejnost, ale také profesionálové. Orgány činné v trestním řízení často označují za závažné pouze ty případy, kdy je oběť stíhána neznámým pachatelem. Informace o tom, že mezi pronásledovatelem a jeho obětí existoval milenecký, nebo pracovní vztah, vede k podceňování nebezpečnosti pachatele. Totéž sdělují i oběti, které ve výzkumech referovaly o bagatelizujících reakcích policistů.

Ve skutečnosti představuje pronásledování bývalým partnerem jednu z největších podskupin tohoto deliktu, která je navíc relativně značně zatížena rizikem fyzického napadání oběti. Vylučovat tedy tuto variantu z nebezpečného pronásledování je zcela zavádějící a z hlediska prevence zločinu přímo osudné. Obecně platí, že ženy bývají obtěžovány spíše mužem, který neskrývá svou identitu. Muži naopak bývají častěji pronásledováni anonymní osobou.

Mýtus 4: konfrontace pachatele s obětí je dobrou strategií řešení

V posledních letech se v trestněprávní praxi prosazují principy restorativní justice, tj. takový postup, při němž se výrazněji uplatňují mediační strategie, tady „narovnávání konfliktu“ mezi pachatelem a jeho obětí. V odborné literatuře se objevily návrhy vyzkoušet tento postup i u případů pronásledování. Podle současného stavu poznání však jde o zcela chybnou strategii. Každý kontakt mezi pronásledovatelem a jeho obětí totiž přiživuje pachatelovu posedlost, a vede proto k prodlužování obtěžujícího chování. Příkladem může být i případ z českého prostředí, ve kterém eroticky motivovaný pronásledovatel ze sousedství vítal opakovaně přestupková řízení, neboť se tam setkával se svou obětí, která se mu jinak důsledně vyhýbala.

Mýtus 5: zákazy přiblížit se a vyhledávat kontakt s obětí jsou vždy účinné

V řadě zemí byly přijaty zákony, které umožňují nařídit pachateli, aby upustil od konkrétního jednání (nesmí vyhledat jakýkoliv kontakt s obětí, nesmí se k ní přiblížit atd.). Taková ochranná opatření mají za cíl chránit oběť a zajistit jí nerušené soukromí. Ačkoliv jsou obecně považována za velmi užitečná, nelze je přeceňovat. V některých variantách pronásledování se mohou minout účinkem, nebo dokonce krátkodobě vystupňovat agresi pachatele. Záleží na jeho psychologickém typu.

Neúčinnost zákazů v některých situacích pronásledování však není důvodem pro jejich nepoužití či odmítní. Je ovšem třeba včas informovat oběť o eventuálním riziku spojeném s právním postupem vůči pachateli a poradit jí, jak může lépe zajistit svou bezpečnost či jaké alternativní kroky by mohla podniknout. v našich domácích podmínkách mají orgány činné v trestním řízení zatím omezené právní možnosti, jak řešit trýznivou situaci oběti pronásledování. na rizika pro její bezpečnost je tudíž vhodné myslet již při přijímání trestního oznámení.²²

²² Čírtková, L., Moderní psychologie pro právníky, Praha: Grada, 2008, s. 51-59.

3. Pomoc obětem partnerského násilí

Charakteristika pomoci obětem partnerského násilí

Efektivní pomoc poskytovaná obětem partnerského násilí by v sobě měla zahrnovat vždy dostupnou komplexní paletu kvalitních služeb. Zejména krizovými telefonickými linkami přes poskytování doprovodů a právní pomoci včetně právního zastoupení, ubytování včetně možnosti utajení, sociálního poradenství a psychologickou pomoci a následnou terapeutickou péčí konče.

Přestože se výsledky jednotlivých studií partnerského násilí od sebe částečně liší a jejich srovnatelnost je obtížná, většina z nich se shoduje v tom, že převážnou část obětí tvoří ženy. Velké procento případů partnerského násilí zůstává neodhaleno, veřejnosti skryto a v těchto případech lze jen těžko obětem pomoci. Abychom těmto obětem mohli poskytnout kvalifikovanou pomoc, je v první řadě nutné tento kriminální jev odhalit. Určitá část obětí partnerského násilí svůj problém ohlásí až v mezních situacích, kdy dochází k fyzickým útokům ohrožujícím jejich zdraví, nebo v krajním případě i život. V takových to případech je zapotřebí okamžité pomoci za asistence orgánů činných v trestním řízení.

Současný právní systém v naší společnosti je už na tyto případy připraven především existencí tzv. institutu vykázaní, kdy je násilná osoba na přiměřenou dobu vykázána ze společné domácnosti kde k násilí dochází. Oběti se poskytne časový prostor, během kterého má možnost bez psychického nátlaku násilné osoby pochopit závažnost vzniklé situace, do které se dostala. Má možnost uspořádat si vlastní záležitosti za využití dalších právních nástrojů (vyřešení společného bydlení, návrh na vydání předběžného opatření, návrh na rozvod manželství, podání trestního oznámení, atd.) a to v součinnosti se specializovanými pracovišti poskytujícími ohroženým osobám základní pomoc v oblasti sociálně-právní, psychologické a organizační.

3.1 Legislativní pomoc obětem partnerského násilí

Dnem 1. 1. 2007 vstoupil v platnost zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Jedná se o:

- Zákon o policii České republiky,
- Občanský soudní řád,
- Trestní zákon,
- Zákon o sociálním zabezpečení,

- Zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.

Zákon č. 135/2006 Sb. zavádí v České republice možnost vykázání pachatele domácího násilí ze společně obývaného bytu či domu na dobu 10 dnů. Předběžným opatřením je možno požádat o prodloužení této doby, a to maximálně na dobu jednoho roku. Vykázání v ČR je nově upraveno s platností od 1. 1. 2009 v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v §§ 44 až 47 „Oprávnění vykázat z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí“. Zde je přehled hlavních změn, které jsou na rozdíl od předchozí právní úpravy řešeny odlišně:

- Vykázání (jen tato jediná forma rozhodnutí, dříve byl i zákaz vstupu),
- Policie ČR poskytuje ohrožené osobě současně vždy personální i teritoriální ochranu (dříve byla pouze ochrana teritoriální),
- Faktický úkon – opatření preventivního charakteru (dříve policista rozhodoval ve správním řízení).
- Základní lhůta vykázání: 10 dnů (stejně),
- Forma: ústní oznámení osobám (násilné i ohrožené), vydává se jen potvrzení o vykázání, předání proti podpisu (vymezení prostoru vykázání, poučení, práva povinnosti osob, místo uložení kopie úředního záznamu),
- Nepřítomná vykázaná osoba: při prvním kontaktu poučení o právech a povinnostech při vykázání, předání potvrzení o vykázání nebo lze získat informace o vykázání na lince 158,
- Nesouhlas s vykázáním: námitka, která nemá odkladný účinek, na místě zapsaná do potvrzení o vykázání nebo námitka podaná písemně do tří dnů. O námitce rozhoduje krajské ředitelství Policie ČR,
- Oznamovací povinnost Policie ČR: kopie úředního záznamu o vykázání: Intervenční centrum, OSPOD (jsou-li přítomny děti), nově i příslušnému civilnímu soudu – to vše do 24 hodin od vstupu do společně obývaného bytu nebo domu,
- Kontrola dodržování povinností vykázané osoby ze strany Policie ČR: Do tří dnů od vykázání.

Povinnost vykázané osoby:

- Zákaz vstupu do vymezeného prostoru,
- Zákaz navazování styku nebo kontaktu s ohroženou osobou,
- Odevzdat na místě všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Právo vykázané osoby:

- Vzít si věci osobní potřeby, osobní cennosti a osobní doklady před odchodem,
- Vzít si věci nezbytné pro podnikání nebo výkon povolání, pouze jedenkrát v průběhu desetidenního vykázání a jen v přítomnosti policisty,
- Být policistou poučen o právech a povinnostech, o možnostech dalšího ubytování,
- Sdělit adresu pro doručování,
- Ověřit vykázání na tísňové lince 158,
- Vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání.

Institut vykázání je oprávněním netrestní povahy, prověřování při podezření ze spáchání trestného činu či přestupku se jím neruší. Poprvé byl zcela jasně vyjádřen postoj státu vůči domácímu násilí. Česká republika se tak jako další z evropských zemí přihlásila k řešení problematiky domácího násilí, pod něhož svou povahou partnerské násilí můžeme zařadit.

Zákon č. 135/2006 Sb. není prvním výsledkem zvýšeného zájmu státu o problematiku domácího násilí. Novela Trestního zákona, která byla přijata s účinností od 1. 6. 2004 zavedla do výčtu trestných činů novou skutkovou trestného činu – týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě (§215a dle Trestního zákoníku č. 140/1961). Pachatelé domácího násilí se mohou v rámci rodiny a partnerského života dopouštět mimo dalších nejčastěji těchto trestných činů dle Trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., který nabyl účinností dnem 1. 1. 2010:

§ 146 Ublížení na zdraví

§ 170 Zbavení osobní svobody

§ 171 Omezování osobní svobody

§ 175 Vydírání

§ 177 Útisk

§ 185 Znásilnění

§ 186 Sexuální nátlak

§ 187 Pohlavní zneužití

§ 198 Týrání svěřené osoby

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

§ 201 Ohrožování výchovy dítěte

§ 354 Nebezpečné pronásledování

Důležitým předpokladem efektivní pomoci ohroženým osobám jsou bezpochyby legislativní opatření. Funkčnost ochrany obětí před domácím násilím si však vyžaduje nejen znalost interdisciplinárního systému a aplikace zákonů, ale i splnění základního předpokladu, kterým je znalost psychologie oběti i pachatele a mechanismů udržujících oběť v násilném vztahu. To může napomoci zainteresovaným institucím identifikovat případy domácího násilí a lépe se zorientovat v často velmi spletité situaci. Velmi důležitým krokem prevence sekundární viktimizace obětí je začlenění problematiky domácího násilí do vzdělávání pracovníků pomáhajících profesí, policistů, soudců, zdravotníků a dalších nejen profesionálů.

Na území české republiky působí v souvislosti s pomocí obětem partnerského násilí mimo policii české republiky a jednotlivých policií městských i různé neziskové organizace. Ty nejznámější jsou uvedeny v příloze č. 1. této diplomové práce.

Společensky reflektovaným problémem se partnerské násilí stalo v okamžiku, kdy se ho nejrůznějším nestátním neziskovým organizacím podařilo prosadit jako mediální téma. Z iniciativy Bílého kruhu bezpečí byla v roce 2002 založena **Aliance proti domácímu násilí**, jejíž prioritou bylo připravit a prosadit systémové změny v oblasti řešení případů domácího násilí. Výsledkem bylo přijetí zákona č. 135/2006 Sb. Na ochranu před domácím násilím, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2007. Nezisková nestátní organizace tak dokázala prosadit jednu z nejrozsáhlejších legislativních změn v dějinách České republiky, která poskytuje ochranu osobám ohroženým domácím násilím a naši zemi tak zařadila mezi státy s proaktivním řešením této problematiky.

Do té doby se o domácím-partnerském násilí nehovořilo. Jedna část veřejnosti o existenci ponižování a týrání v partnerských vztazích a v širší rodině neměla tušení, druhá ho znala z vlastní zkušenosti, ale vnímala ho jako problém hluboce soukromý.

V současnosti je partnerské násilí problém, kterému se ve společnosti dostává mnoho pozornosti. Vynakládají se veřejné prostředky na koordinaci služeb pro oběti. Více prostředků se věnuje na zaškolování, aby lidé, kteří se ve své profesi mohou setkat s oběťmi domácího násilí, věděli jak jim nejlépe pomoci.

Úkolem, který se týká nás všech je v budoucnu nejenom obětem partnerského násilí pomáhat, ale především se zaměřit na samotný vznik a příčiny partnerského násilí. Odhalit kořeny tohoto násilného chování a snažit se předcházet vzniku tohoto sociálně patologického jevu.

4. Děti jako svědci a oběti partnerského násilí

4.1 Děti a partnerské násilí

Většina lidí v naší společnosti má totožný názor, že dětství by mělo být synonymem pro nešťastnější období našeho života. Je mezi námi ale i řada těch, kteří při vyslovení slova „dětství“, neprožívají příjemné pocity spojené se závanem nostalgie, protože neměli zrovna to štěstí poznat, co znamená klidný domov. Nevyrůstali v harmonickém prostředí kde je na každém koutku domova cítit náklonnost svých blízkých a bezpečí vlastní rodiny.

Partnerské násilí má vždy minimálně dva póly: pachatele agresora a oběť. Jak bylo už řečeno ve většině případů se pachatelem stává muž a obětí žena. Existuje však vysoké procento případů, kdy partnerské násilí má póly tři a to muže, ženu a dítě nebo děti. Zájem společnosti o situaci dětí žijících uprostřed násilných vztahů roste. Násilí mezi rodiči je totiž odborníky mnohdy charakterizováno jako psychické týrání potomků. V současné době jsou však k dispozici převážně pouze obecné poznatky o důsledcích, které má násilí mezi rodiči na děti. Nedostatek konkrétních poznatků je citelný v praxi především tam, kde se uplatňuje politika právní ochrany dětí. Zájmy žen, dětí a mužů postižených domácím násilím jsou zatím pojednávány spíše odděleně. Při řešení případů domácího násilí lze vyčlenit tři relativně samostatné zájmové oblasti:

- ochrana a podpora (převážně ženských) obětí domácího násilí,
- ochrana dětí,
- podpora práv otců po odchodu či rozvodu.

Komunikace mezi těmito třemi „póly“ probíhá v živých případech spíše konfliktně a často na účet postižených. Svou roli hraje i fakt, že odborné akce, které by řešily otázku, jak propojit či integrovat tyto tři zájmové sféry do fungujících konceptů řešení, jsou sporadické.

Děti bývají často jedinými svědky násilí, které se odehrává v domácnostech, za zavřenými dveřmi, němými zdmi, skryto veřejnosti. Neexistuje nikdo jiný, kdo by mohl dosvědčit události odehrávající se v intimní atmosféře jednotlivých rodin, kde k partnerskému násilí dochází. Děti nejenom vše vidí a slyší, celá katastrofa na ně plně doléhá. Jsou těmi, kteří nemají možnost se adekvátně bránit a v souvislosti s touto problematikou bývají často zcela opomíjeni.

Děti vyrůstající v rodinách, kde dochází k domácímu-partnerskému násilí, jsou vážně ohroženy, a to nejen samotnou aktuální situací v rodině, ale i jejími škodlivými

důsledky na jejich vývoj a budoucí život. Pokud tyto děti nebudou mít možnost zpracovat traumatické prožitky, jimiž byly ve své rodině vystaveny, za využití specializované psychologické pomoci, nemají mnoho šancí žít plnohodnotný, násilím nezatížený život. Zážitek z dětství, kdy se staly svědky domácího násilí mezi rodiči, se tak může stát problémem, který se může promítnout do jejich partnerských vztahů v dospělosti. Lze tedy říci, že dítě, které se stalo svědkem násilí mezi rodiči, musíme považovat současně za oběť tohoto násilí, protože „pouhá“ přítomnost u probíhajícího domácího násilí má silný negativní dopad na utváření osobnosti dítěte. Dítě – oběť násilí mezi rodiči tedy lépe vystihuje pojmenování dané problematiky než dítě – svědek, protože v sobě zahrnuje devastující vliv tohoto jevu na jeho osobnost.²³

4.2 Dítě jako svědek a oběť násilí

Partnerské násilí se netýká pouze agresora, ve většině případů „muže“ a oběti v tomto případě „ženy“, ale týká se všech zúčastněných osob. Jedna ze starých zkušeností zní, že násilí plodí násilí. Děti vystavené násilí ve vlastních rodinách se naučí zpracovávat podněty ze zevního prostředí jinak, než je zpracovávají děti, které násilí vystaveny nebyly. Trvalým typem reagování se pak často stává u některých jedinců naučená útočnost, u jiných naučená bezmoc. Děti, jež byly svědky, nebo oběťmi fyzického násilí, jsou bez rozdílu pohlaví útočnější vůči dospělým osobám již v průběhu dětství a násilněji se chovají v celém pozdějším životě.

Ještě stále si mnoho lidí překvapivě a neopodstatněně myslí, že si děti nikdy nevšimnou, že doma mezi jejich rodiči vládne určitá forma partnerské neshody, ale mnohdy i brutální násilí. To však není pravda. Tento názor mají možná proto, protože si přejí, aby to tak bylo. Snaží se své děti před tím vším uchránit, nezatěžovat je tímto problémem. Mnohem jednodušší je věřit, že děti už dávno spí, že nic neslyší, protože jsou zavřeni ve svém pokojíčku a od místa činu relativně daleko, nebo si myslit, že jsou ještě moc malé na to, aby si uvědomovaly, co se tu vlastně děje. Opak je ale bohužel pravdou. Děti si velice brzy povšimnou podivného chování mezi rodiči, tedy i toho, že otec matku postrkuje, zvyšuje na ni hlas, křičí a v krajních případech ji i před nimi přímo fyzicky napadá. A když k útokům nedochází za přímé přítomnosti dětí, neznamená to, že o tom děti nevědí. Pokud děti žijí ve společné domácnosti s rodiči nebo partnery mezi kterými dochází k určitým formám domácího násilí, je velice

²³ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 79 – 80.

nepravděpodobné, či spíše nemožné, tento sociálně patologický jev utajit. Je nutné si uvědomit, že pokud děti jednotlivé incidenty přímo nevidí, určitě alespoň něco občas slyší a z toho jsou schopny vydedukovat, co se ve vedlejším pokoji s největší pravděpodobností odehrává. Mohou si povšimnout podezřelého nepořádku v místnostech, kde zaslechly rodiče při konfliktu. V krajních případech mohou vidět i to, že jejich matka není zdravotně v pořádku, má podezřelé zranění a není dost schopna dostatečně důvěryhodně vysvětlit, jak si zranění způsobila. Na tyto případy mají děti velice dobře vyvinutý „čich“ a evidentně nepřátelskou atmosféru mezi rodiči umí velice dobře vycítit.

Pocitům nebezpečí, strachu a bezmoci se dětem bohužel dostává velice často a obzvlášť negativní dopady to má na malé děti. Čím mladší jsou, tím jsou také tyto stavy strachu silnější a intenzivnější.

Ve většině případů jsou rodiče pro děti těmi nejbližšími osobami. Pocity bezpečí jim dávají svou láskou, pozorností, a zodpovědností. Učí je morálním zásadám, společenským kodexům a správné orientaci. Jestliže tento systém z nějakého důvodu nefunguje nebo selhává, děti jsou dezorientované a pochopitelně nejisté. Násilné prostředí, ve kterém vyrůstají, je nejen vyvádí z míry, ale také naprosto šokuje. Veškeré agresivní chování jednoho z partnerů, napjatá atmosféra či v krajním případě fyzické útoky na matku dětem odebírají pocit emocionální jistoty a „vnitřního bezpečí“, což velice narušuje jejich vývoj. Takto postižené děti si většinou s podobnou situací neví rady, mnohdy se cítí velice přetížené a bezmocné. Někteří psychologové uvádějí, že si děti na situace tohoto typu v podstatě nezvyknou nikdy. A s každým dalším traumatizujícím zážitkem se jejich pocity strachu a bezmoci stupňují.²⁴

Skutečný dopad těchto rodinných podmínek na vývoj dítěte závisí na mnoha konkrétních jevech. Závisí na věku dítěte, na jeho charakteru, temperamentu, vztahu k rodičům, ale i na tom, s jakým typem a v jaké intenzitě se s domácím násilím rodiče potýkají. Některé děti reagují na celou situaci tak, že začnou být velice zamlklé, případně působí dezorientovaně a velice zmateně. Jiné naopak křičí a pláčí, snaží se držet jednoho z rodičů kolem krku, často bývají velmi neklidné a bijí kolem sebe rukama a nohama. Jiné děti se snaží této nepříjemné situaci vyhnout, hledají nějaký úkryt a snaží se schovat. Některé se naopak snaží maminku ochránit, čímž se vystavují nebezpečí, že budou samy objektem útoku.

²⁴ Buskote, A., Z pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, s. 89.

Existují případy, kdy se děti snaží maminku bezprostředně po konfliktu ukonejšit, dát jí vlastně první pomoc. Například uklidí nepořádek, který vznikl při násilném konfliktu mezi rodiči. V některých případech se ale chovají tak, jako by se vlastně nic nestalo. Na první pohled to vypadá, že se k celé věci se staví naprosto lhostejně a neproběhne u nich žádná viditelná emociální reakce. Takovéto chování se objevuje především u případů, kdy mají děti s násilím mezi rodiči dlouhodobější zkušenosti. Avšak myslet si v takovém případě, že se jich celá tato situace nijak netýká, je naprosto mylné. Opak je pravdou. Děti vnímají celou situaci stejně intenzívně jako ostatní, ale zvolili obranou strategii a prostě se snaží své pocity potlačovat. V dítěti se potom může napětí hromadit a k jeho ventilaci dojde při jiné situaci, kdy bývá reakce na vzniklý podnět velice nepřiměřená.

Takový vzorec chování vypovídá jen velice okrajově o tom, jakým způsobem se tyto zkušenosti podepíší na dítěti v budoucnosti. Nepřiměřené reakce mohou na jednu stranu odrážet to, pod jak silným emocionálním otřesem a tlakem se dítě nachází, na druhou stranu znamenají také jakési primární východisko a snahu se s jejich situací vyrovnat. Tiché, nenápadné a zdánlivě lhostejné chování dítěte nemusí ještě znamenat, že se ho celá situace nijak nedotýká a osobně mu neublíží. Dětem velice často prostě nezbyvá žádná jiná možnost, jak by se mohly s tímto značně nepříjemným problémem, který způsobuje vnitřní bolest a rozpolcenost vyrovnat.²⁵

Existuje relativně vysoká pravděpodobnost, že pokud je dítě po delší časové období vystaveno domácímu násilí, celá tato situace se v budoucnu velmi negativním způsobem podepíše na jeho vývoji a vytváření si vlastních vztahů. Některé z dětí trpí nespavostí, mají noční můry, některé jsou až přehnaně precitlivělé a potřebují fyzickou a citovou náklonnost a pozornost ve zvýšené míře. Mnoho dětí, bez rozdílu pohlaví, žijících v podobném škodlivém prostředí, mají značné problémy s pozorností, což mnohdy vede ke slabším studijním výsledkům ve škole. Jiné zase vykazují agresivní chování vůči svým kamarádům, spolužákům a někdy i sourozencům. Mnohdy se dítě brání a odmítá veškeré citové záležitosti, které mu rodiče nabízejí. Veškeré tyto nepřiměřené reakce ukazují, kolik síly dítě stojí se s touto situací emocionálně vyrovnat a porozumět jí.

Děti se musí s celým problémem vyrovnat nejen emocionálně, ale také mentálně. Jejich snaha směřuje k pochopení a porozumění celé situace, přičemž většinou nehraje

²⁵ Čírtková, L., Vitoušová, P. a kol. Pomoc obětem (svědkům) trestných činů. Praha: Grada, 2007, s. 51-56.

roli věk dítěte. Často se zamýšlí nad situací, která doma probíhá, snaží se o pochopení jednání svých rodičů, hledají příčiny vzniku tohoto jevu.

V mnoha případech dospějí děti k názoru, že jsou vlastně ony samy jádrem celého problému, že ony zapříčinily agresivní chování jejich otce, a proto jsou za všechny následky zodpovědné právě ony samy. Děti mívají v těchto případech neopodstatněné a velice silné pocity viny, protože si myslí, že tuto agresivní explozi otce vyvolalo jejich chování, nesplněné povinnosti, špatné školní výsledky, nepořádek v pokojíčku apod. Velice často si pomyslí, že mohly a měly této situaci za každou cenu zabránit, vnímají to jako svoji povinnost. Tento pocit, že jsou příčinou veškerých problémů, je ještě o něco silnější u velmi malých dětí. Tyto si myslí, že se celý svět točí pouze kolem nich – což je adekvátní obecnému vnímání sebe sama v jejich nízkém věku.

Tím, že mají malé děti egocentrický pohled na svět, vztahují veškeré chování a jednání svých rodičů většinou na sebe. Tudíž i násilí, které v jejich rodině probíhá, je dle jejich názoru pouze jenom jejich chyba. Taková představa, že jsou samy důvodem a příčinou všech hádek a konfliktů, případně i fyzického násilí, je pro malé děti velmi ničující a depresivní. Děti si pak dávají za vinu, že nebyly schopny zabránit otcovu rozčilení a ochránit svou matku před otcovým agresivním jednáním. V některých případech se děti snaží velmi bystře a střízlivě zkoumat a sledovat chování svých rodičů, snaží se reagovat na každíčkou změnu jejich nálad a na základě toho se pak svým vzorným chováním snaží předejít dalšímu násilnému incidentu. Zjednodušeně řečeno lze říci, že děti doma chodí téměř po špičkách, jen aby se celá konfliktní situace mezi rodiči opět neopakovala.

Vzhledem k tomu, že se vlastně permanentně snaží zabránit problémům a jsou v podstatě stále ve střehu a pod relativně značným tlakem, má to za následek, že nemají čas a sílu se ve svém malém životě koncentrovat na příjemné záležitosti a hezké pozitivní zážitky. Dívky si tyto pocity viny většinou kompenzují převzetím organizačních záležitostí v rodině, snaží se převzít odpovědnost za celou domácnost, mnohdy i za výchovu svých mladších sourozenců.

Násilné chování otce vůči matce zpravidla způsobuje, že se mezi rodiči a jejich dětmi vytváří pomyslná bariéra. Rodiče se stávají pro děti v podstatě neoslovitelní. Tato situace vyvolává v dětech smíšené, až protikladné pocity. Jejich vztah k matce by se dal popsat jeho kombinace mezi hlubokou lítostí, zlostí a zklamáním. V jejích očích matka selhala ve své roli, protože není schopna je před otcem ochránit a zabránit násilí, stresu

a problémům ke kterým v rodinném prostředí dochází. Podobně smíšené pocity mají děti z otce. Na jedné straně mají z otce velký strach a respekt, ale na druhé straně ho za jeho chování vůči matce odsuzují. Může se stát, že se dítě začne k otci chovat velmi mile a láskyplně ve víře, že otec změní své agresivní chování. Děti se většinou otce za jeho násilné chování a celkovou atmosféru v rodině bojí, mnohdy ho nenávidí a zároveň touží po jeho zájmu, času, náklonnosti a lásce.

„Někdy, když na tatínka myslím, přeji si, abych ho už nikdy nemusela vidět. Ale pak si vybavím ty hezké momenty, které jsem s ním prožila. Třeba to, jak si se mnou hraje na schovávanou. A potom vůbec nevím, co si mám vlastně myslet“.²⁶

Komplikací celé této vzniklé situace je fakt, že ve většině případů děti velmi dobře vnímají fakt, že se o násilí nikde nemluví. Moc dobře vidí, jak se matka snaží násilné chování otce pečlivě utajit, skrýt před veřejností. Z toho pak pro děti plyne, že násilí je vlastně naprosté tabu, o kterém se nesmí mluvit. Jediní, komu se děti o svých pocitech a situacích většinou svěřují, jsou pouze vlastní sourozenci, případně nejlepší kamarádka či kamarád z řad stejně starých spolužáků.

Pro děti je bezpodmínečně nutné, aby si o svém problému promluvíly i s nějakou dospělou osobou, která je schopna jim adekvátně pomoci celou jejich závažnou situaci pochopit a postupně se s ní vyrovnat. V případě, že se dětem nenaskytne příležitost své pocity vyjádřit a nedostane se jim žádné pochopitelné vysvětlení, může nastat nový, ještě závažnější problém. Extrémních rozměrů nabudou jejich neopodstatněné pocity viny a vlastní představy a názory o příčinách toho, k čemu doma dochází. Děti neumí s těmito pocity zacházet a proto je opravdu velice důležité, aby byla dětem, pro ně srozumitelnou a pochopitelnou formou vysvětlena pravá příčina problémů, se kterými se potýkají a potažmo byly také potlačeny jejich neopodstatněné, ale traumatizující pocity viny.²⁷

Velké procento dětí, které jsou vtaženy do tohoto jevu velice brzy pochopí, přestože jim to nikdo výslovně nezakazuje, že se o násilných incidentech, ke kterým doma dochází, mluvit nesmí. Pravda je taková, že děti se tohoto nepsaného pravidla ve většině případů také drží. Když dospělí zjistí, že se k tomu děti vlastně nijak zvlášť nevyjadřují a na nic se rodičů neptají, začnou si myslet, že to dětem vlastně ani moc

²⁶ Buskote, A., Z pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, s. 91.

²⁷ Buskote, A., Z pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, s. 88 – 91.

nevadí a nejspíš se s tím dříve nebo později vyrovnají samy. Tento názor je pro rodiče pochopitelně velmi uklidňující a přijatelný, jedná se však o názor zcela mylný a chybný.

Pravda je taková, že děti se ve skutečnosti tímto problémem zaobírají v podstatě nepřetržitě. Neustále přemýšlejí o tom, jakým způsobem by mohly matce pomoci. Trápí je myšlenka blízké budoucnosti, hrozně moc si přejí, aby si někdo všiml toho, co vlastně prožívají a jak jsou nešťastné. Nebo mají naopak strach z toho, že pokud by někdo zjistil, k čemu u nich doma dochází, mohlo by to mít nepříjemné důsledky. Děti, které se bezprostředně potýkají s takovými rodinnými podmínkami, působí většinou velice uzavřeně, trpí ztrátou koncentrace, jsou nešťastné, nepozorné, zjednodušeně řečeno nejsou ve své kůži. Právě toto mohou být jednoznačné symptomy toho, že dítěti se nepodařilo s touto situací dostatečně vypořádat.

Izolovat dítě od těchto konfliktů, nemluvit s ním o napjaté situaci v rodině a chovat se, jako by se nic nedělo, je pro dítě ještě horší. Dítě si potřebuje o svém trápení promluvit. Snahy ze strany rodičů o bagatelizaci rodinné situace, ve které probíhá domácí násilí, už vůbec k ničemu nevedou. Vysvětlení ve formě: „Tatínek se jen trošku rozzlobil“, nebo „Maminka si teď na chvíli lehne a zase bude v pořádku“ dítěti také nestačí. Jestliže se dítě stalo svědkem agresivního chování mezi rodiči a na vlastní oči vidělo fyzické střet mezi rodiči, je moc důležité, aby si o svých pocitech, strachu

a starostech mělo s kým promluvit. Pro dítě je v tomto případě nesmírně důležité mít možnost se vyjádřit k tomu co si myslí a co cítí. Je to základní předpoklad pochopení celé situace.

Pro děti je velice důležité, aby byly v kontaktu s dospělou, důvěryhodnou a zodpovědnou osobou, které se budou schopny svěřit s tím, co mají na srdci a co je tíží. Úplně nejlepší je, pokud si o tom všem k čemu v jejich domácnosti dochází, mohou promluvit s matkou. Matka by se dětem měla vždy snažit vysvětlit, co se doma přihodilo, co tatínek udělal a jak to všechno vlastně půjde dál, samozřejmě k přihlídnutí k věku dítěte. Neméně důležité je ubezpečit děti, že za vzniklou situaci v rodině v žádném případě nenesou ani kousek viny ony samy. Na druhou stranu je velice obtížné dítěti vysvětlit, že za nevhodné chování je zodpovědný sám jejich vlastní otec.

Velice efektivní je, dle názorů odborníků, pokud si je matka schopna se svým dítětem promluvit o jeho postupu v případě dalších fyzických útoků ze strany otce. Neméně důležité je, aby se dítě do již probíhající hádky žádným způsobem nesnažilo vměšovat a uklidnit vzniklou situaci.

Pocity a myšlenkové pochody dětí, které se potýkají s domácím násilím

Mají strach protože:

- nevědí, jestli se násilné chování otce bude stupňovat a jestli bude mít tento problém vůbec někdy konec...
- si myslí, že se celá jejich rodina nakonec úplně rozpadne a ony budou muset do dětského domova...

Jsou velmi zmatené, protože:

- nechápou, proč se to všechno děje zrovna v jejich rodině...
- nerozumí tomu, proč je tatínek jednou tak milý a hodný a jindy zase tak agresivní...
- jim není jasné, proč si to všechno jejich maminka vlastně nechává líbit...

Jsou nešťastné protože:

- se o ně nikdo nestará a nedává jim pocit jistoty...
- nejsou schopny své matce pomoci a ochránit ji...
- naprosto netuší, co by měly dělat a jak by se měly chovat...

Ale také se velice zlobí, protože:

- se to všechno děje zrovna jim a v jejich rodině, ale jiným ne...
- protože o ně nikdo nejeví zájem a nestará se o ně...
- si neví rady a nevědí, co dělat...²⁸

Z těchto důvodů je velice důležité, aby si dítě v tomto případě našlo někoho, komu důvěřuje, kdo je na jeho straně a ví o jeho trápení, komu se může svěřit a koho může požádat o pomoc.

Pro děti je někdy i velkou pomocí, pokud se otec bezprostředně po svém agresivním chování za svůj čin omluví a přebere za svůj čin plnou zodpovědnost. Dítě si je pak schopno všechno lépe uvědomit a pochopit danou situaci. Ideální by bylo, pokud by byl otec schopen si s dětmi o celé záležitosti promluvit osobně a vcítit se do pocitů,

²⁸ Buskote, A., *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008, s. 94.

které u dětí svým nevhodným chováním vyvolal. Otec by neměl mlčet a od problémů se distancovat.

Muži však mívají veliké problémy se v takovýchto situacích vcítit do pocitů svých dětí, mnohdy si vůbec neuvědomují, do jaké míry jim nahánějí strach a jak velký dopad má jejich agresivní chování na pocity dětí.

Často otázku rozhovoru s dětmi velice podceňují, protože dětem se vlastně vůbec nic nestalo. Celá záležitost se týká jeho a jejich maminky, dětem nikdo neublíží, nikdo se jich nedotkl. V tomto případě se pak děti vyrovnávají s celou situací velice problematicky.

Pro mnohé z otců je naopak velice podstatné, aby dítě vztahem mezi ním a jeho maminkou za žádných okolností netrpělo. Převzít odpovědnost za celou situaci a postavit se k ní čelem bývá potom pro otce velikou motivací při aktivním řešení tohoto problému. Sám to ale zvládne jen málokdo z otců, většina potřebuje profesionální pomoc. A pokud muž jeví zájem, mělo by se mu vždy pomoci ve vyhledání psychologické nebo rodinné poradny.

Jestliže děti viděly otce, jak bije maminku, pomůže jim:

- když si s nimi maminka promluví o tom, co se přihodilo, a projeví pochopení pro jejich pocity,
- když jim bude dána možnost si o všem promluvit ještě s nějakou jinou, jim blízkou a nezávislou osobou,
- když převezme otec či partner za své chování plnou zodpovědnost,
- když budou ubezpečeny, že ony samy nenesou žádnou odpovědnost za tyto problémy,
- když budou vědět, na koho se mohou obrátit v případě nouze.

4.3 Důsledky svědeckví domácího násilí na děti

Děti žijící v rodinách, kde dochází k emocionálnímu, psychickému a fyzickému násilí, i když nejsou přímo jeho cílem, jsou bezpochybně oběťmi této situace. Musejí se vyrovnávat se stresem plynoucím z neutěšené situace v jejich rodině a stejně tak se stresem, který vychází z nedostatečných rodičovských rolí a modelů chování v ne zcela funkční rodině.

Domácí násilí mezi partnery za přítomnosti dětí by mohlo, a dle názorů odborníků i mělo být, posuzováno jako týrání svěřené osoby. Ale vzhledem k tomu, že

dítě většinou nemá z tohoto incidentu mezi dospělými osobami zranění fyzického rázu, je často přehlíženo. Avšak psychické rány jsou mnohem hlubší a trvalejší. Jak vyplývá z procesu socializace, rodiče mají největší vliv na děti od narození do předškolního věku, ale negativní efekt domácího násilí dopadá i na starší děti. Výjimkou nejsou případy domácího násilí jak psychického, tak fyzického rázu v období těhotenství ženy. Hrůzné následky domácího násilí tak dopadají na nenarozené děti v době jejich prenatálního vývoje.

Problematikou vlivu domácího, partnerského násilí na dětech se zabývalo a nadále zabývá mnoho domácích i zahraničních psychologů, sociologů a dalších specialistů a existuje mnoho studií, z nichž některé jsou popsány v knize „Partnerské násilí“ v části „Násilí mezi rodiči očima dětí“.²⁹

Erikson označuje období novorozeneckého až kojeneckého věku za význačné stádium ve vývoji lidského jedince. V tomto období dochází k zásadnímu utváření důvěry či nedůvěry k okolnímu světu.

Někdy stačí velice málo, aby u dítěte převažoval pocit nedůvěry k okolnímu světu nad důvěrou. Jestliže dítě cítí trvalý deficit v uspokojování svých potřeb, promítne se tato nespokojenost do jeho prožívání a vnímání okolního světa jako nepřátelského prostředí. Děti v období novorozeneckého, kojeneckého a batolického mají silnou vazbu na svoji matku a vše, co se děje matce, jakoby se dělo jim samotným. Na dítě se přenáší jak pocity štěstí, tak i pocity neštěstí, nebezpečí či strachu. Lze říci, že dítě tvoří s matkou v tomto období jeden celek.

Zhruba v období okolo tří let věku se dítě začíná vnímat jako samostatná bytost, prožívá období prvního vzdoru. Rodiče však stále zůstávají jeho nejbližšími lidmi, jeho světem. V předškolním věku dítě nemá mimo rodinu téměř žádné jiné vzory chování a v násilnické rodině se jen stěží naučí vhodným sociálním dovednostem. Dítě může násilí považovat za způsob komunikace a způsob řešení konfliktů. Tato skutečnost, že předškolní děti mají minimální šanci setkat se s odlišnými vzorci chování než s těmi, kterými je učí jejich vlastní rodina, stávají se nejohroženější skupinou. Násilí mezi rodiči přestávají vnímat jako něco negativního, přestože jim nahání strach. Děti si za vznikající neshody mezi rodiči připisují vinu sami sobě, cítí silné pochybnosti, zda nemohli udělat něco jinak a lépe. Domácí násilí v rodině představuje hrozbu i pro děti v období školního věku, kdy si dítě vytváří další sociální vazby. Domácí atmosféra

²⁹ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 90.

ovlivňuje osobnost dítěte, které si nevybuduje zdravé sebevědomí, nenaučí se sebeúctě, sebekontroly, což přináší další problémy při vytváření nových vztahů, nejdříve kamarádských, později partnerských a kruh násilného chování se tak uzavírá.

Svědectví při domácím násilí má na děti obdobné následky, jaké se projevují u dětí, u nichž byl diagnostikován syndrom CAN (syndrom týraného dítěte). U dětí se mohou projevovat např. tyto následky: depresivita, psychosomatické obtíže, úzkost, poruchy příjmu potravy, narušené sebevědomí a interpersonální vztahy, jsou méně odolní vůči různým závislostem.³⁰

Svědectví domácího násilí má odlišný dopad na dívky a chlapce. U dívek jsou častěji pozorovány poruchy nálady, izolování se od okolí, agrese namířená vůči sobě, identifikace s rolí oběti zatímco u chlapců se setkáváme spíše s agresivitou vůči jiným, se znejistěním v mužské roli, s negativním postojem k druhým a s identifikací s rolí násilníka.³¹

Další studie dle Bentovima popisuje, k jakým rozdílným procesům dochází v důsledku prožití traumatu u dívek a u chlapců. Zatímco u dívek dochází k tzv. internalizačním procesům (úzkost, pocity chycení v pasti, pocity vlastní nedostatečnosti, atd.), tak u chlapců dochází k procesům externalizačním (agresivita vůči ostatním, usilování o moc, týrání a zneužívání slabších).³²

K zajímavému výsledku dospěla psychologka Eva Šilarová, která uvádí, že děti, které zažívaly domácí násilí, nejsou schopny navázat plnohodnotný partnerský vztah. Jejich soužití s budoucím partnerem se bude odehrávat v rovině dítě – dítě, kdy oba partneři budou plnit závislou roli, čímž nebudou ve vztahu naplňovány vzájemné potřeby a očekávání, nebo v rovině rodič – dítě, kde jeden z partnerů bude zastávat podřízenou roli, a nedojde ke skutečnému partnerskému vztahu založenému na rovnoprávnosti.³³

Badatelé Wollak a Finkelhor ve své studii o dopadu partnerského násilí na děti uvádějí, že u dítěte, které zažilo domácí násilí, nemůže dojít pouze k jedné možné reakci na tuto zkušenost. Je prokázáno, že děti, které se staly svědky domácího násilí, mají mimo problémů v chování různé emocionální, sociální, kognitivní či fyzické problémy. Tyto problémy jsou znázorněny v následujícím přehledu.

³⁰ Dunovský, J., Dytrich, Z., Matějček, Z. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha : Grada 1995, s. 48.

³¹ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 91.

³² Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 91.

³³ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 91.

V chování	Emocionální	Fyzické	Kognitivní	Sociální
Agrese, vztek, předvádění se, dětinskost, záškoláctví, kriminalita	Strach, deprese, uzavřenost, nízké sebevědomí, zloba	Podvýživa, nespavost, poruchy příjmu potravy, zhoršené motorické schopnosti, psycho-somatizace	Zhoršené studijní výsledky, opoždění v řeči	Nedostatek empatie, slabé sociální schopnosti, odmítnutí od vrstevníků

Zdroj: Symptomy dětí, svědků domácího násilí (Wollak, Finkelhor, 1998)³⁴

Zajímavý výzkum proběhl v Británii, který se týkal pohledu dětí na domácí násilí a byl proveden na vzorku téměř 1400 dětí ve věku 8 až 16 let. Z výzkumu vyplývá, že více jak polovina dětí mladšího školního věku a převážná většina dětí staršího školního věku by uvítala, kdyby se ve školách učilo, jak rozpoznat domácí násilí, jak se mu bránit a jak ho zastavit. Většina ze všech dětí, kterých se výzkum týkal uvedla, že odborníci různých profesí jim nevěří, když jim sdělí, že u nich doma dochází k partnerskému násilí, a uvítala by proto, aby byla jejich sdělení brána vážně a počítalo se s nimi při řešení dané problematiky. Tento výzkum potvrzuje, že děti nejsou pasivními oběťmi domácího násilí.³⁵

Výzkum, který probíhal v USA, se týkal dětí z azylových domů ve věku 6 až 12 let a měl prokázat genderové odlišnosti v rámci svědectví domácího násilí. Výzkum ukázal, že domácí násilí má negativnější dopad na dívky, zejména vzhledem k větší citlivosti dívek na interpersonální konflikty. Dále bylo zjištěno, že dívky jsou častěji přímo verbálně napadány svými otci než chlapci, což může být způsobeno tím, že násilní partneři si identifikují dcery se svými manželkami a svou agresi pak přenášejí i na ně.³⁶

Výše uvedené tvrzení podporuje i fakt, že dívky se v různých fázích svého dospívání identifikují s matkou, která pro ně představuje ženský vzor. Dívky napodobují její chování a jednání, mohou se snadněji vžít do jejich pocitů a tím i do role oběti.

³⁴ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 91.

³⁵ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 92.

³⁶ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 92.

Všechny tyto skutečnosti jsou velkým rizikem přispívajícím k ohrožení dívek v rodinách, kde se muž dopouští násilí na jejich vlastní matce.

Velice ucelený přehled dopadu domácího násilí na děti uvádí ve své studii Clever, který ve svých schématech zobrazuje vliv násilí a příznaky na děti v různých etapách jejich života.³⁷ Přehled v upravené podobě je v příloze č. 3 této diplomové práce.

Je velmi pravděpodobné, že kontakt s násilím v dětství podstatně zvyšuje riziko, že bude dítě ve své dospělosti vykazovat znaky agresivity. Dítě, které bylo v dětství často svědkem domácího násilí, může prokazovat násilné chování vůči svým vrstevníkům ve škole a později i v partnerských vztazích. Dítě si může na základě brutálního chování otce vytvořit názor, že násilí a ponižování ženy je naprosto běžnou záležitostí. Jestliže dítěti nebylo dostatečně vštípeno, že je možné se i za nepříjemných a konfliktních situací chovat mírně, je dost pravděpodobné, že své konflikty bude řešit cestou fyzické síly.

Je nesmírně důležité, aby dítě nebylo vystaveno domácímu násilí ani z pozice svědka. Pokud bude dítěti názorně a dlouhodobě předváděno, jakým způsobem lze krizové situace a partnerské spory řešit, je to ten pravý předpoklad, aby později vedlo klidný a harmonický partnerský vztah. Aby vedlo vztah, který spočívá ve vzájemném respektu, který není založen na dominanci a podřízenosti, fyzických útocích a není postaven na hře o moc.

³⁷ Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D. a kol. Partnerské násilí, Praha: Linde, 2008, s. 92 – 97.

5. Praktická část

5.1 Výběr respondentů a metody šetření

Při prováděném šetření jsem zvolil dvě odlišné skupiny respondentů. První skupina byla tvořena zaměstnanci Vazební věznice Praha – Pankrác, která se skládala jak z příslušníků, tak z občanských zaměstnanců z různých oddělení a z různých pracovních pozic. Bylo rozdáno cestou vedoucích jednotlivých oddělení a samostatných referátů celkem 120 dotazníků. Zpět jsem obdržel 102 dotazníků.

Druhou skupinu tvořili respondenti, kteří navštívili internetové stránky www.vyplnto.cz, kam jsem naprosto totožný dotazník vložil na dobu pěti dní. Zde nebylo možno počet respondentů ovlivnit a dotazník celkově vyplnilo 59 respondentů. Dotazník bylo možno vyplnit z jednoho počítače (z jedné IP adresy) pouze jednou, což zvyšuje jeho vypovídací hodnotu.

Šetření bylo v obou případech anonymní za využití dotazníku, (viz příloha č. 3), který obsahoval 16 otázek. Otázky byly formulovány jako uzavřené s nabídkou volby odpovědi.

Do dotazníku byly z důvodu širšího pojetí zakomponovány i otázky, které přímo nesouvisí s prováděným šetřením a problematikou.

Výsledky získané z dotazníků jsem zpracoval do tabulek, graficky znázornil a porovnal s dostupnými statistickými údaji.

5.2 Stanovení hypotéz

Ve své práci jsem si stanovil tři hypotézy:

H1 - Partnerské násilí způsobuje obětem problémy nejen v partnerském vztahu, ale i mimo vlastní domov, v zaměstnání, škole, mezi přáteli.

H2 - Partnerské násilí negativně ovlivňuje i děti - svědky tohoto sociálně patologického jevu.

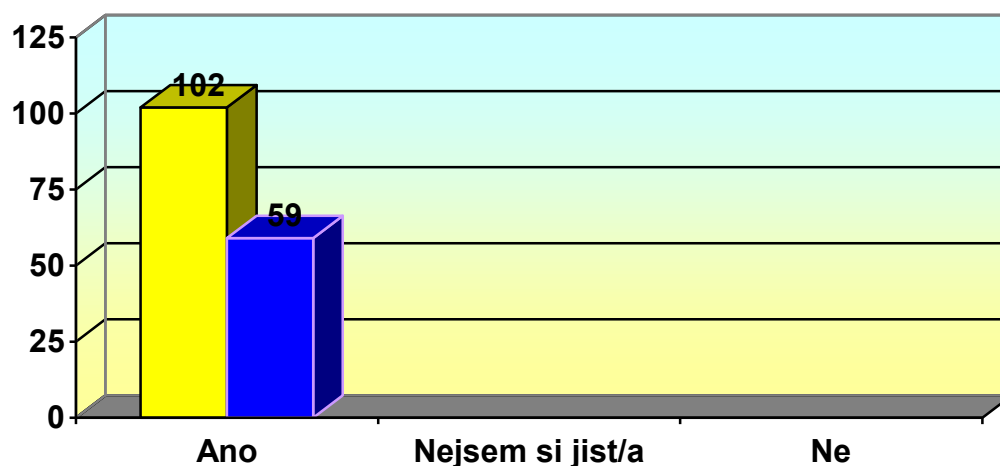
H3 - Pachatelé partnerského násilí jsou ve svých útocích aktivnější pod vlivem alkoholu.

5.3 Vyhodnocení dotazníků

Otázka č. 1

Víte co si pod pojmem “partnerské násilí“ představit?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů		
	Ano	Nejsem si jist/a	Ne
Zaměstnanci věznice	102	0	0
Vyplnto.cz	59	0	0

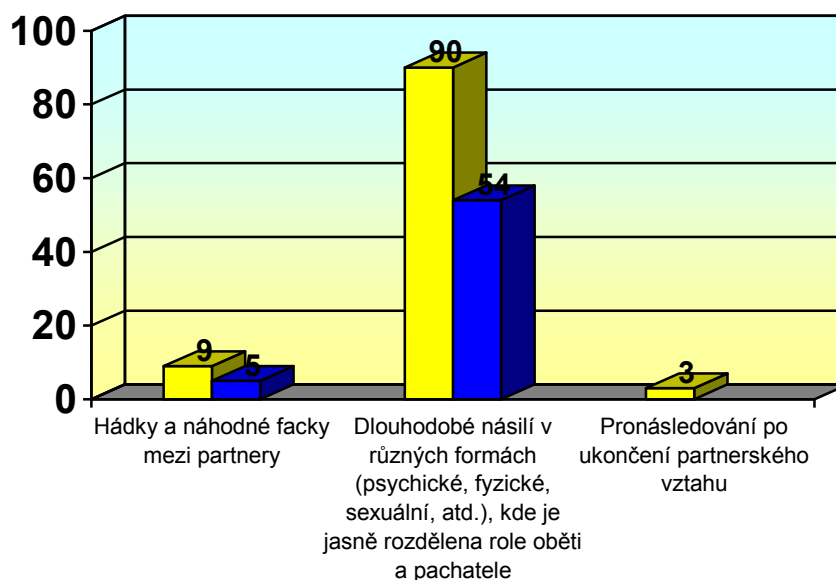
■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách "vyplnto.cz"

Na otázku „Víte co si pod pojmem partnerské násilí představit“, odpovědělo všech 102 respondentů z řad zaměstnanců Vazební věznice Praha – Pankrác i všech 59 respondentů internetového dotazníku shodně „ANO“. Z těchto odpovědí lze předpokládat, že vlastně všichni respondenti mají správnou představu o partnerském násilí. Některé odpovědi na položené otázky v dotazníku však tuto představu ne zcela potvrdí, v některých případech spíše vyvrátí.

Otázka č. 2

Za základní znaky partnerského násilí lze považovat?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů		
	Hádky a náhodné facky mezi partnery	Dlouhodobé násilí v různých formách (psychické, fyzické, sexuální, atd.), kde je jasně rozdělena role oběti a pachatele	Pronásledování po ukončení partnerského vztahu
Zaměstnanci věznice	9	90	3
Vyplnto.cz	5	54	0

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác

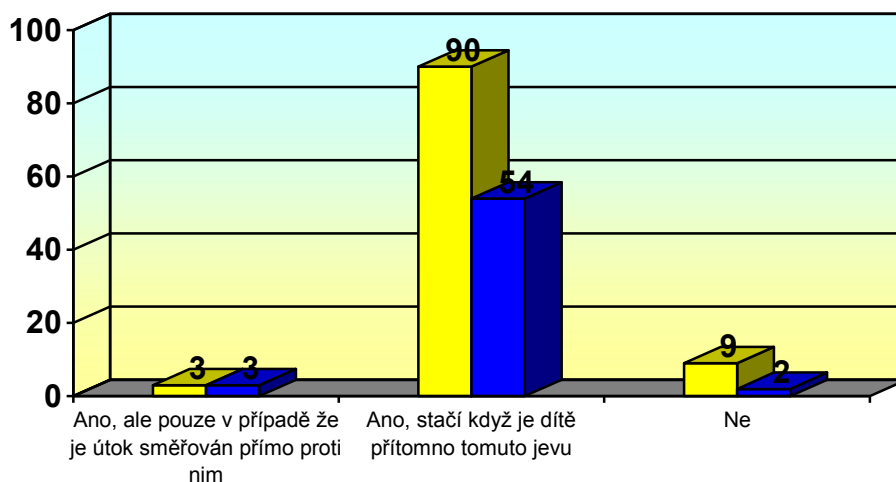
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplnto.cz"

Odpovědi na otázku „Za základní znaky partnerského násilí lze považovat“ vypovídají o celkovém povědomí respondentů, které jednání lze do partnerského násilí zařadit a lze říci, že až na výjimky mají dotazovaní velmi dobré znalosti o základních znacích domácího násilí.

Otázka č. 3

Mohou být oběťmi partnerského násilí i děti?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů		
	Ano, ale pouze v případě, že je útok směřován přímo proti nim	Ano, stačí když je dítě přítomno tomuto jevu	Ne
Zaměstnanci věznice	3	90	9
Vyplnto.cz	3	54	2

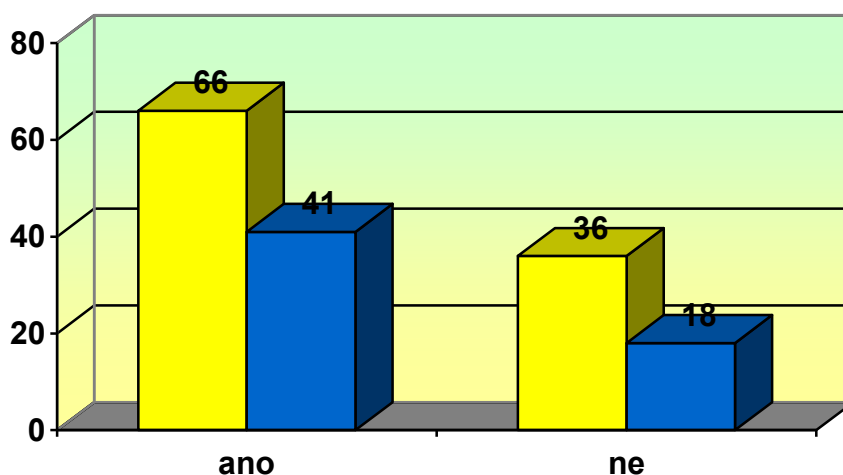
■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplnto.cz"

V otázce „Mohou být oběťmi partnerského násilí i děti“ bylo dle respondentů vcelku jednoznačně potvrzeno, že mezi oběti partnerského násilí lze zařadit i děti, jako svědky partnerského násilí. Z celkového počtu 102 respondentů z řad zaměstnanců Vazební věznice Praha – Pankrác, ale uvedlo 9 respondentů, což je 10 %, že se děti nemohou stát oběťmi partnerského násilí, což není v žádném případě zanedbatelné procento a svědčí o nedostatečném povědomí této skupiny respondentů o celkové problematice partnerského násilí. Z ostatních odpovědí jednotlivých skupin respondentů jsou procenta odpovědí, které nepovažují děti za možné objekty partnerského násilí, vcelku zanedbatelné.

Otázka č. 4

Slyšel/a jste o případu partnerského násilí v blízkém okolí svého bydliště, případně v zaměstnání, škole atd.?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů	
	Ano	Ne
Zaměstnanci věznice	66	36
Vyplnto.cz	41	18

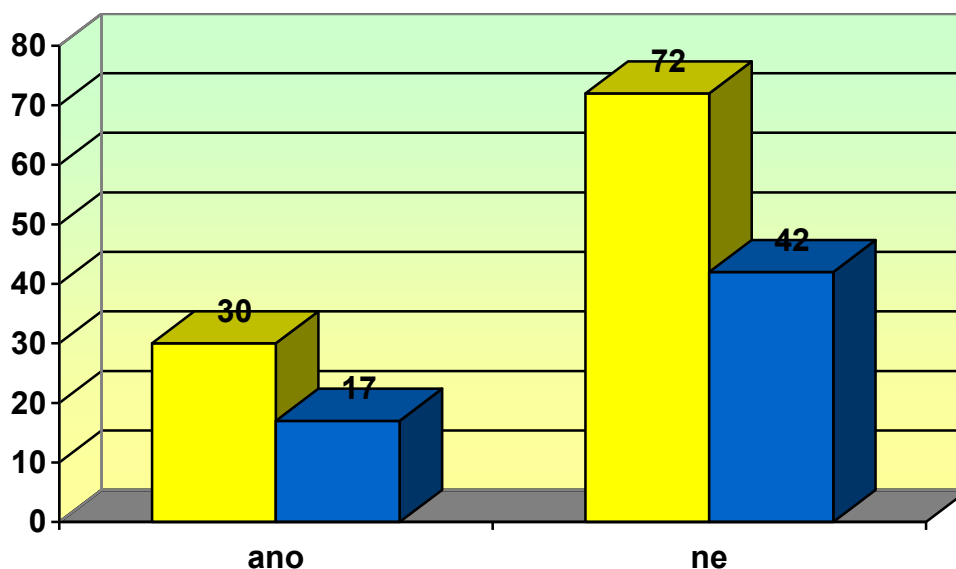
■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplnto.cz"

Tato otázka „Slyšel/a jste o případu partnerského násilí v blízkém okolí svého bydliště, případně v zaměstnání, škole atd.“ byla do dotazníku zahrnuta spíše z důvodu jeho širšího pojetí. Výsledky přímo nesouvisí s problematikou šetření, nicméně z odpovědí je patrné, že přibližně dvě třetiny respondentů z každé skupiny o partnerském násilí slyšelo o případu partnerského násilí v blízkosti svého bydliště nebo v zaměstnání, případně ve škole.

Otázka č. 5

Byl/a jste někdy účastníkem (pachatel, oběť) partnerského násilí?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů	
	Ano	Ne
Zaměstnanci věznice	30	72
Vyplnto.cz	17	42

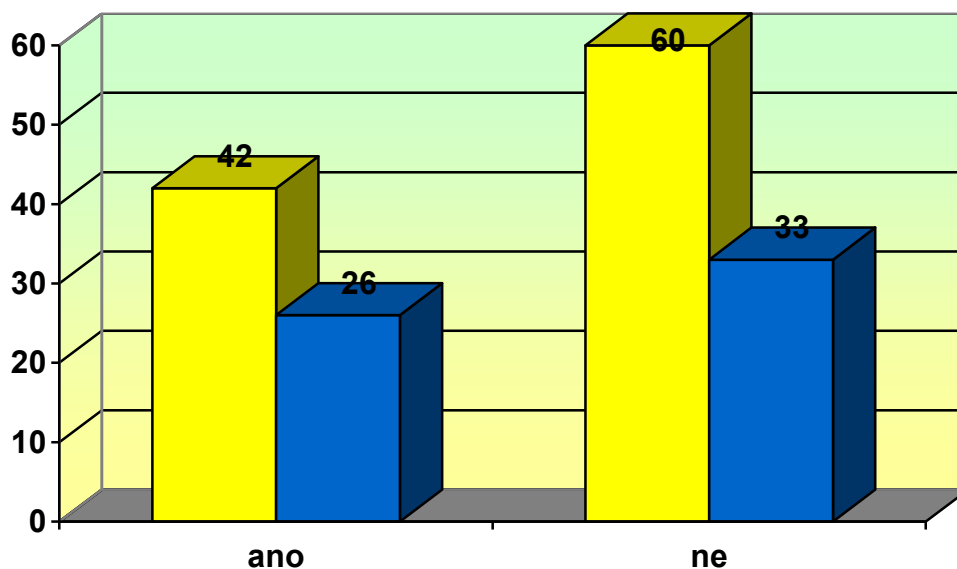
- Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
- Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplnto.cz"

Odpovědi respondentů na otázku „Byl/a jste někdy účastníkem (pachatel, oběť) partnerského násilí“ nám ukazují četnost výskytu partnerského násilí v současné populaci. Z odpovědí obou skupin je patrné, že přibližně 28 % respondentů se stalo pachatelem nebo obětí partnerského násilí, což je číslo velice alarmující. S přihlédnutím k předpokladu, že skuteční pachatelé partnerského násilí by na tuto otázku odpověděli pravděpodobně záporně, případně by neodpovídali vůbec, což může být i část respondentů, od kterých se dotazníky nevrátily, vychází nám ještě daleko četnější výskyt partnerského násilí v současné populaci a vypovídající hodnota se týká skutečných obětí partnerského násilí.

Otázka č. 6

Stal/a jste se někdy přímou obětí nebo svědkem partnerského násilí?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů	
	Ano	Ne
Zaměstnanci věznice	42	60
Vyplnto.cz	26	33

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplnto.cz"

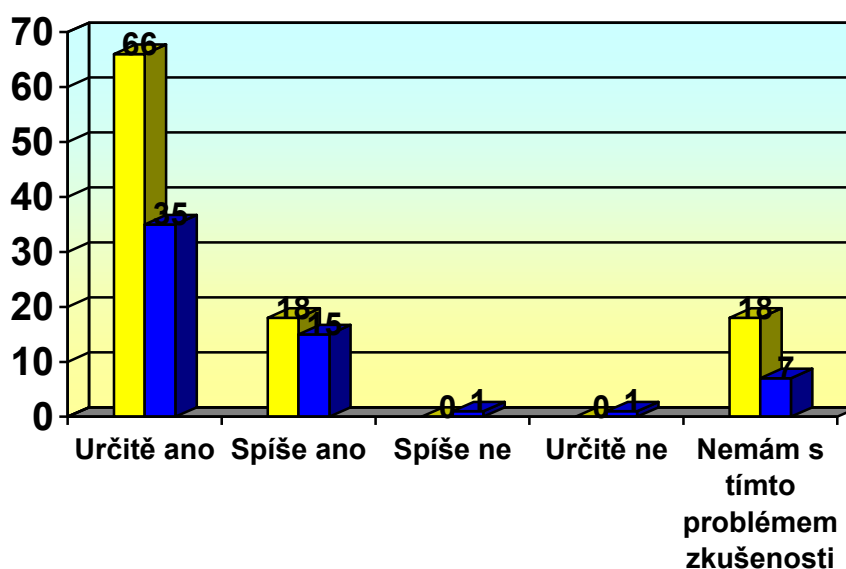
Odpovědi na otázku „Stal/a jste se někdy přímou obětí nebo svědkem partnerského násilí“ nám ukazují, že více než 40 % respondentů se stalo obětí nebo svědkem partnerského násilí, což je opět velmi vysoké procento výskytu tohoto negativního, sociálně patologického jevu současnosti. Vzhledem k předchozí otázce, kdy dle odpovědí vyšlo, že přibližně 28 % respondentů se stalo oběťmi partnerského násilí, tak porovnáním odpovědí na tyto dvě otázky vychází, že přibližně 12 % respondentů se stalo svědky tohoto násilí.

Otázka č. 7

V případě že jste na otázku č. 6 odpověděli ANO, ovlivnila Vás tato skutečnost v budoucím životě?

V případě že jste na otázku č. 6 odpověděli NE, myslíte si, že tato skutečnost mohla ovlivnit oběť v budoucím životě?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů				
	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne	Nemám s tímto problémem zkušenosti
Zaměstnanci věznice	66	18	0	0	18
Vyplnto.cz	35	15	1	1	7

- Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
- Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplnto.cz"

Otázkou číslo 7 jsem se snažil zjistit, zda může skutečnost, že se někdo stane obětí nebo svědkem partnerského násilí, ovlivnit tuto osobu v budoucím životě. Z tabulky a grafu je patrné, 66 respondentů ze zaměstnanců věznice a 35 respondentů z internetového dotazníku odpovědělo, že **určitě ano**, 18 respondentů ze zaměstnanců věznice a 15 respondentů z internetového dotazníku odpovědělo, že **spíše ano**. Negativně odpověděli pouze dva respondenti z internetového dotazníku a zbytek respondentů odpovědělo, že nemá s tímto problémem zkušenosti.

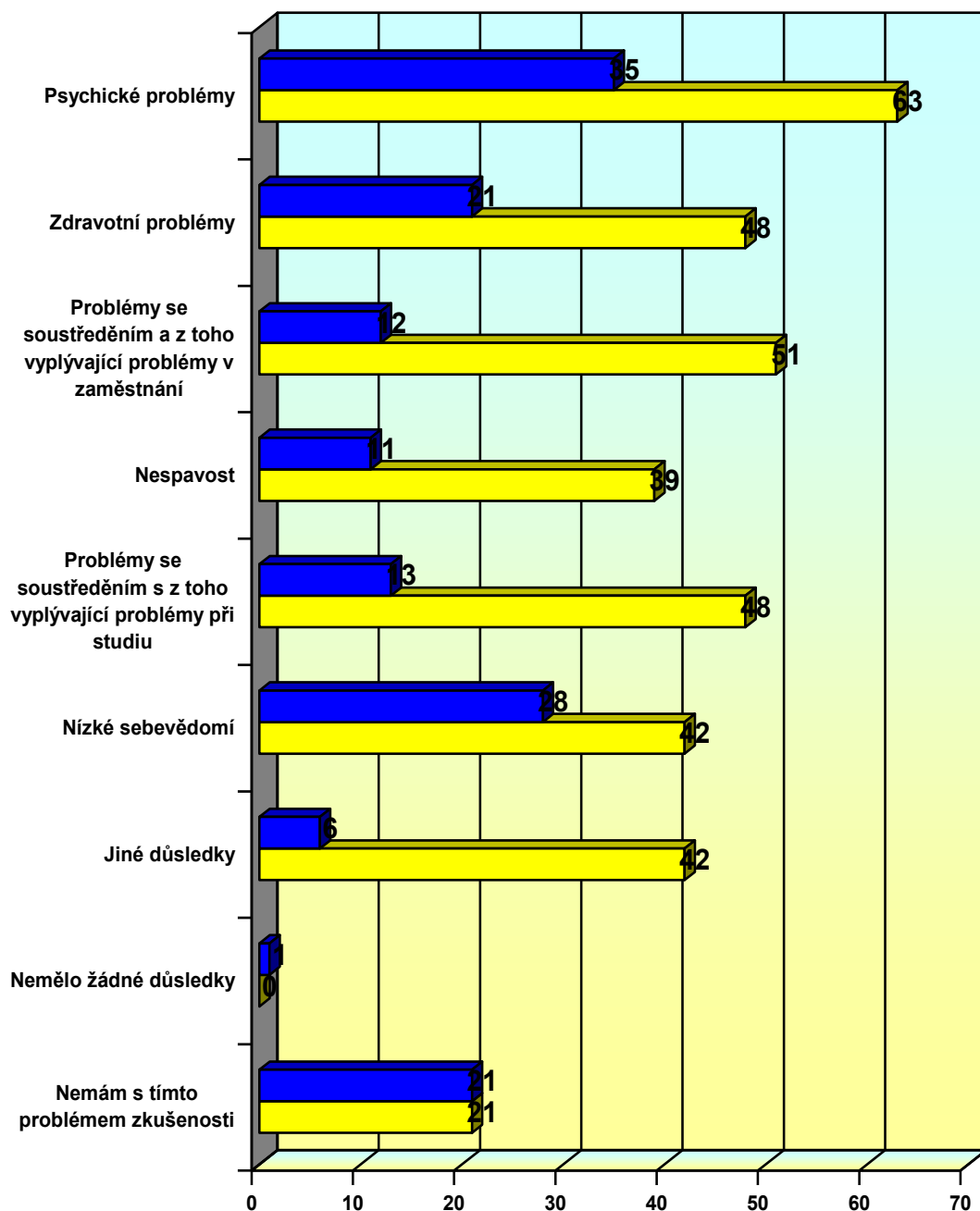
Otázka č. 8

Partnerské násilí mělo tyto důsledky?(označte prosím všechny důsledky)

Odpovědi respondentů	Skupina respondentů	
	Zaměstnanci věznice	Vyplnto.cz
Psychické problémy	63	35
Zdravotní problémy	48	21
Problémy se soustředěním a z toho vyplývající problémy v zaměstnání	51	12
Nespavost	39	11
Nízké sebevědomí	42	28
Problémy se soustředěním a z toho vyplývající problémy při studiu	48	13
Jiné důsledky	42	6
Nemělo žádné důsledky	0	1
Nemám s tímto problémem zkušenosti	21	21

V otázce „Partnerské násilí mělo tyto důsledky“ jsem se snažil prokázat výskyt nejčastějších důsledků partnerského násilí, které jsou známy z odborné literatury. Respondenti měli při svých odpovědích možnost výběru z předem definovaných problémů s možností označení více odpovědí. Z tabulky a grafu č. 8 je patrné, že partnerské násilí mělo na oběti a svědky značné důsledky nejenom doma, za zavřenými dveřmi, ale především mimo vlastní domov. Účastníkům toto násilí způsobilo psychické problémy (63 respondentů zaměstnanců věznice, 35 respondentů internetového dotazníku) a zdravotní problémy (48 respondentů zaměstnanců věznice, 21 respondentů internetového dotazníku) a z toho vyplývající problémy v zaměstnání nebo při studiu. Celkem 42 respondentů zaměstnanců věznice a 6 respondentů internetového dotazníku uvedlo, že partnerské násilí mělo jiné důsledky a pouze 21 respondentů shodně z obou skupin uvedlo, že nemají s tímto problémem zkušenosti.

Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 8

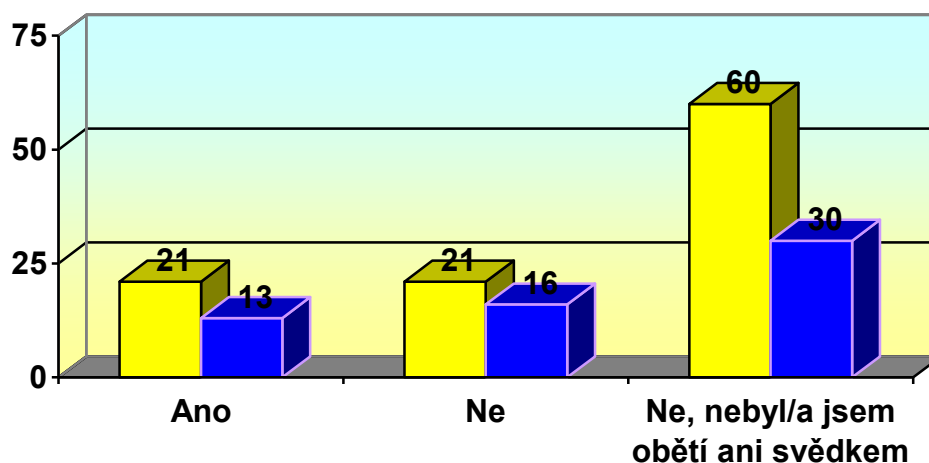

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplňto.cz"

Otázka č. 9

V případě že jste byl/a svědkem nebo obětí partnerského násilí, poznal někdo z vašeho blízkého prostředí (zaměstnání, škola, přátelé), že není něco v pořádku?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů		
	Ano	Ne	Ne, nebyl/a jsem obětí ani svědkem
Zaměstnanci věznice	21	21	60
Vyplnto.cz	13	16	30

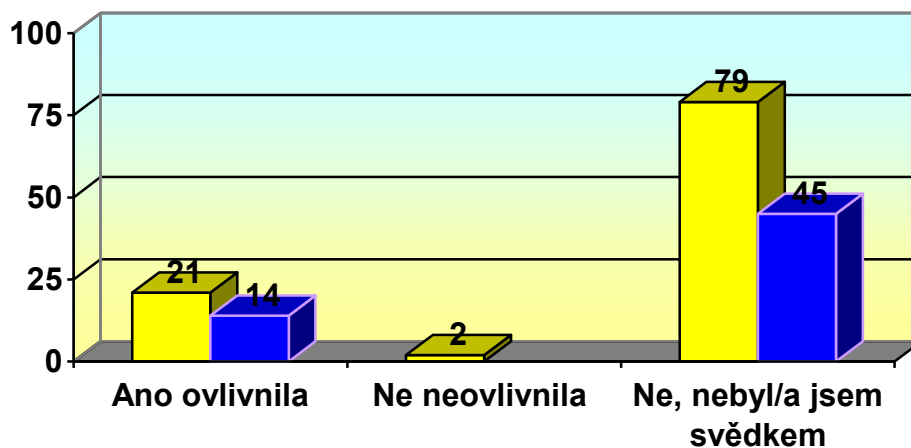
- Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
- Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách "vyplnto.cz"

Otázka „V případě že jste byl/a svědkem nebo obětí partnerského násilí, poznal někdo z vašeho blízkého prostředí (zaměstnání, škola, přátelé), že není něco v pořádku“ potvrzuje, že partnerské násilí ovlivňuje jeho oběti a svědky i mimo vlastní domov. Ze 102 respondentů zaměstnanců věznice uvedlo 21 respondentů, což je polovina z těch, kteří uvedli, že se stali obětí nebo svědkem partnerského násilí, že někdo z blízkého okolí poznal, že není něco v pořádku. Odpovědi internetových respondentů jsou procentuálně velice podobné odpovědím zaměstnanců věznice.

Otázka č. 10

Byl/a jste jako dítě svědkem násilí mezi rodiči (partnery)? Jestliže ano, ovlivnila Vás tato skutečnost v budoucím životě?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů		
	Ano ovlivnila	Ne neovlivnila	Ne, nebyl/a jsem svědkem
Zaměstnanci věznice	21	2	79
Vyplnto.cz	14	0	45

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách "vyplnto.cz"

Z odpovědí na tuto otázku „Byl/a jste jako dítě svědkem násilí mezi rodiči (partnery). Jestliže ano, ovlivnila Vás tato skutečnost v budoucím životě“ je patrné, že 21 respondentů z řad zaměstnanců věznice tato skutečnost ovlivnila a 2 respondenty nikoli. Zbytek respondentů ze zaměstnanců věznice uvádí, že nebyl svědkem partnerského násilí. Průzkum mezi respondenty na internetu ukázal, že všichni respondenti, kteří se stali svědky partnerského násilí, tato skutečnost ovlivnila. Z celkového počtu 59 respondentů, jich 14 bylo svědkem partnerského násilí.

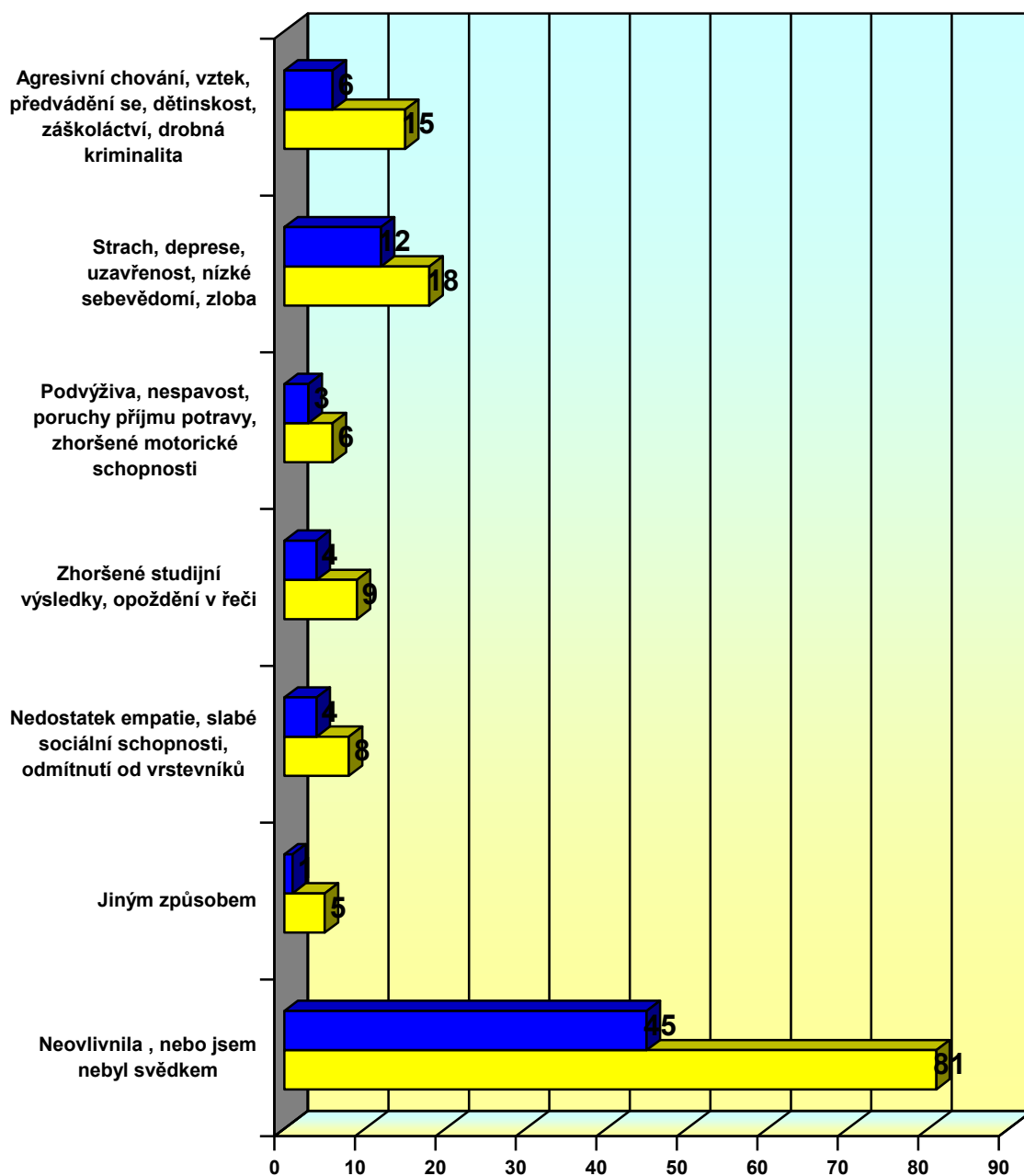
Otázka č. 11

Jestliže jste na otázku č. 10 odpověděl/a „Ano ovlivnila“, tak jakým způsobem? V případě že alespoň jeden příznak, který je uveden na jednom řádku se u Vás projevil, označte řádek křížkem.

Odpovědi respondentů	Skupina respondentů	
	Zaměstnanci věznice	Vyplnto.cz
Agresivní chování, vztek, předvádění se, dětinskost, záškoláctví, drobná kriminalita	15	6
Strach, deprese, uzavřenost, nízké sebevědomí, zloba	18	12
Podvýživa, nespavost, poruchy příjmu potravy, zhoršené motorické schopnosti	6	3
Zhoršené studijní výsledky, opoždění v řeči	9	4
Nedostatek empatie, slabé sociální schopnosti, odmítnutí od vrstevníků	8	4
Jiným způsobem	5	1
Neovlivnila, nebo jsem nebyl svědkem	81	45

V tabulce a grafu č. 11 jsou znázorněny odpovědi respondentů, kteří se v dětství stali svědky násilí mezi rodiči (partnery) a jaké důsledky toto jednání způsobilo. Z odpovědí je patrné, že svědectví při partnerském násilí postihuje nejvíce emocionální složku osobnosti (strach, deprese, uzavřenost, nízké sebevědomí, zloba). Více jak polovina svědků partnerského násilí z dětství odpověděla, že tento jev měl vliv na jejich chování (agresivita, předvádění se, dětinskost, záškoláctví, drobná kriminalita). Dále respondenti jako důsledek svědectví uváděli fyzické problémy (podvýživa, nespavost, poruchy příjmu potravy, zhoršené motorické schopnosti), kognitivní problémy (zhoršené studijní výsledky, opoždění v řeči) a problémy sociální (nedostatek empatie, slabé sociální schopnosti, odmítnutí od vrstevníků). Lze tedy říci, že když dítě zažilo domácí násilí jako svědek, je velice pravděpodobné, že toto svědectví bude částečně ovlivňovat jeho budoucí život. Toto tvrzení vychází z porovnání počtů respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli, že je svědectví neovlivnilo, nebo nebyli svědky a z počtu respondentů, kteří odpověděli, že se stali svědky partnerského násilí.

Grafické znázornění odpovědí na otázku č. 11

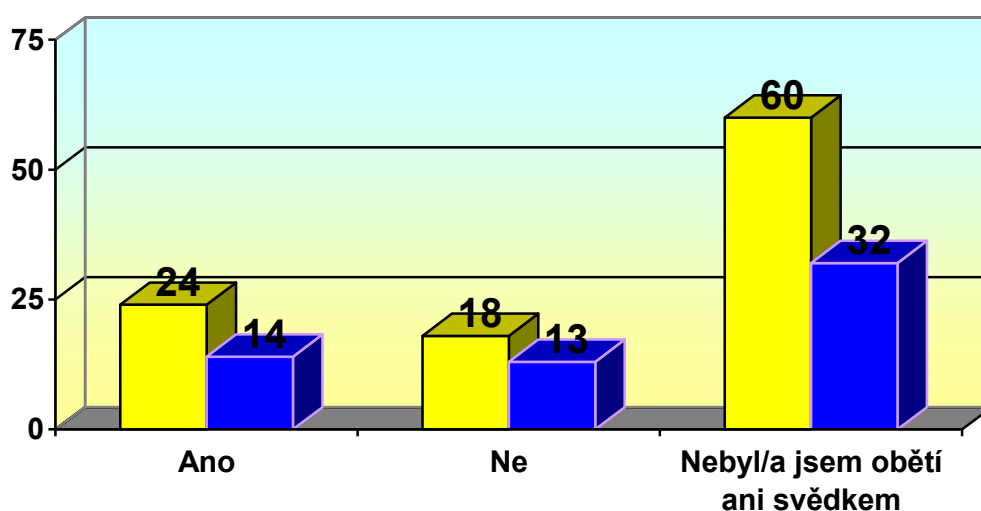

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplňto.cz"

Otázka č. 12

V případě že jste byl/a obětí nebo svědkem partnerského násilí byl/a pachatel při svých útocích ovlivněn alkoholem?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů		
	Ano	Ne	Ne, nebyl/a jsem obětí ani svědkem
Zaměstnanci věznice	24	18	60
Vyplnto.cz	14	13	32

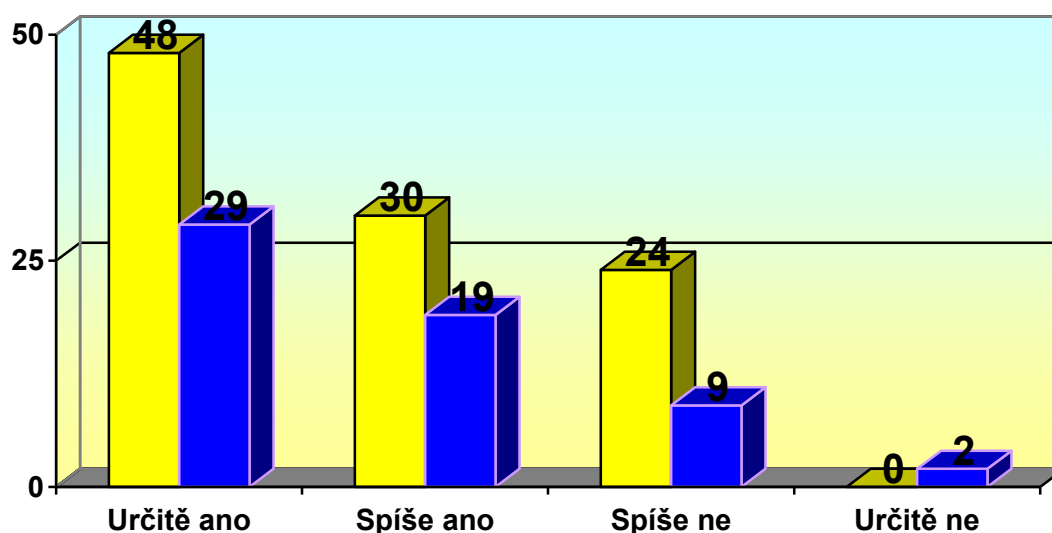
■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách "vyplnto.cz"

Této otázce „V případě že jste byl/a obětí nebo svědkem partnerského násilí, byl/a pachatel při svých útocích ovlivněn alkoholem“ je věnována mezi odborníky značná pozornost. Z výsledku mého šetření vyplynulo, že z celkově 42 svědků nebo obětí partnerského násilí z řad zaměstnanců věznice odpovědělo, že ve 24 případech byl pachatel ovlivněn alkoholem, což je 57 %. Z 27 svědků nebo obětí partnerského násilí z internetového dotazníku odpovědělo, že ve 14 případech byl pachatel ovlivněn alkoholem, což je 52 %. Z procentuálního porovnání vyplývá, že tedy minimálně u poloviny případu partnerského násilí byl útočník pod vlivem alkoholu.

Otázka č. 13

Myslíte si, že prevence a vyšší informovanost obyvatel ve společnosti o možnostech pomoci může přispět k redukci partnerského násilí?

Skupina respondentů	Odpovědi respondentů			
	Určitě ano	Spíše ano	Spíše ne	Určitě ne
Zaměstnanci věznice	48	30	24	0
Vyplnto.cz	29	19	9	2

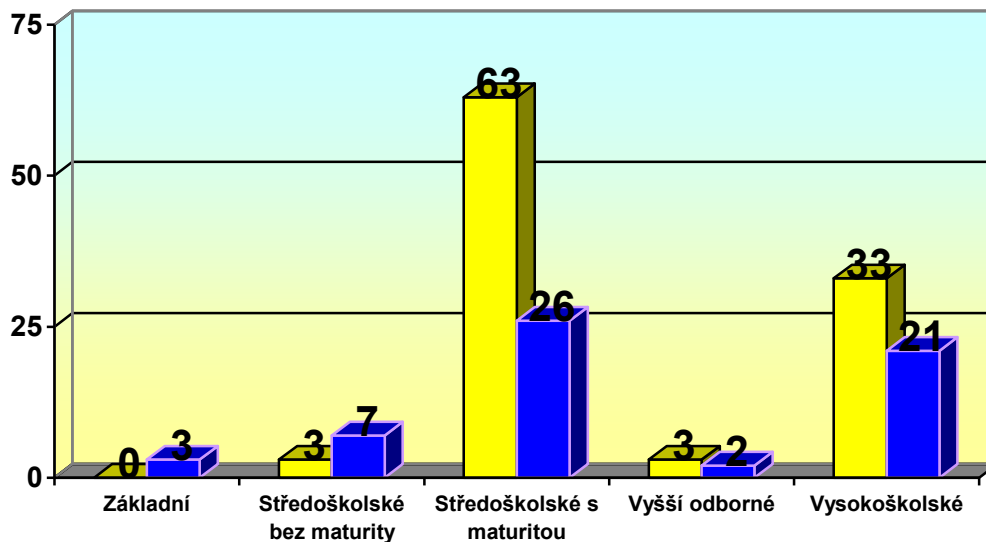

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách "vyplnto.cz"

Tato otázka „Myslíte si, že prevence a vyšší informovanost obyvatel ve společnosti o možnostech pomoci může přispět k redukci partnerského násilí“ byla do dotazníku zařazena spíše jako doplňující a nesouvisející s šetřenou problematikou. Z odpovědi vyplývá překvapivý údaj o počtu respondentů především z řad zaměstnanců věznice, kteří uvedli na tuto otázku „Spíše ne“. Takto odpovědělo 24 respondentů, což je 23,5 %, tedy téměř jedna čtvrtina dotázaných.

Otázka č. 14

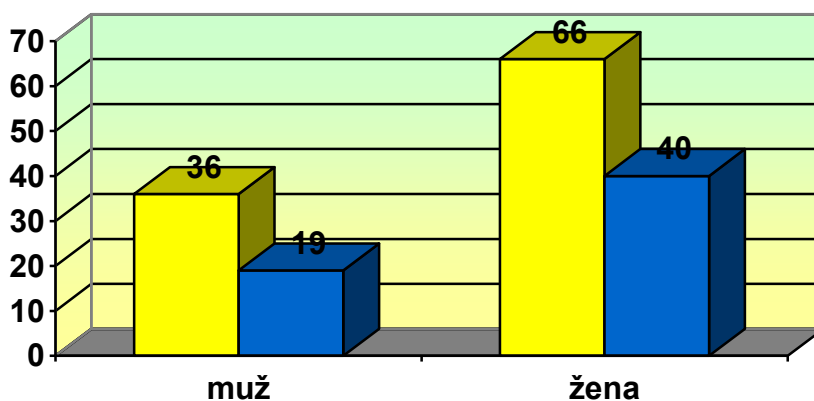
Uved'te, prosím, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách "vyplňto.cz"

Otázka č. 15

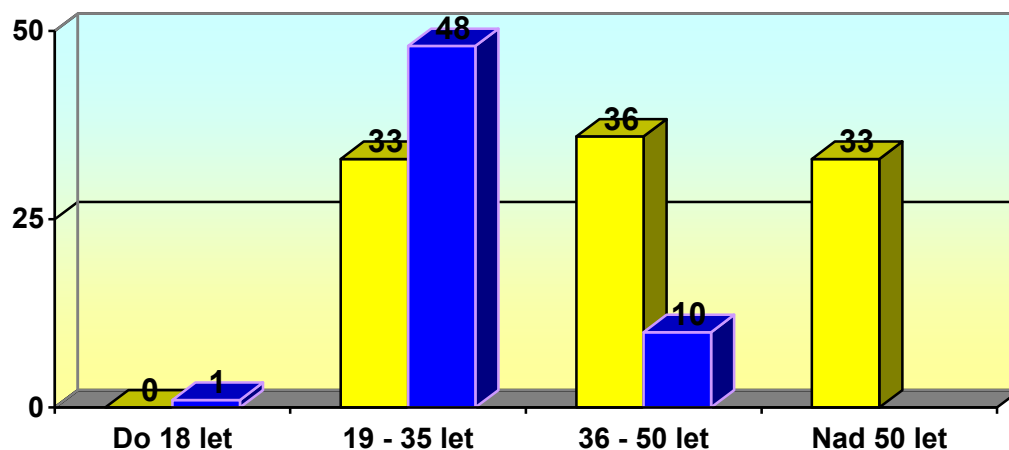
Uved'te, prosím, pohlaví?

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách " vyplňto.cz"

Otázka č. 16

Označte, prosím, do které věkové kategorie patříte?

■ Odpovědi z dotazníku mezi zaměstnanci Vazební věznice Praha - Pankrác
■ Odpovědi z dotazníku umístěného na internetu na stránkách "vyplňto.cz"

Poslední tři otázky dotazníku se týkají demografických údajů respondentů. Na dotazník odpovídalo celkem 66 žen a 36 mužů z řad zaměstnanců věznice, tedy přibližně dvě třetiny dotazovaných byly ženy. Téměř shodná struktura respondentů odpovídala na internetu. Zatímco necelé dvě třetiny respondentů z řad zaměstnanců věznice uvedlo jako nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské s maturitou a jedna třetina vysokoškolské, u respondentů odpovídajících na internetu bylo složení odlišné. Poměr mezi středoškoláky s maturitou a vysokoškoláky byl téměř vyrovnaný, v nepatrný prospěch středoškoláků. Údaje o ostatních stupních dosaženého vzdělání respondentů jsou vcelku zanedbatelné. Zajímavé jsou údaje týkající se věkové skupiny respondentů. Zatímco z řad zaměstnanců věznice první věková skupina do 18 let nepřipadá v úvahu, tak ostatní věkové skupiny respondentů jsou rozloženy rovnoměrně. U internetových respondentů jasně převažuje s počtem 48 respondentů věková skupina 19 – 35 let a 10 respondentů patří do věkové skupiny 36 – 50 let. Nad 50 let neodpovídal na internetu ani jeden respondent a do 18 let pouze jeden respondent.

Z provedeného šetření mezi oběma skupinami respondentů vplynulo, že všichni dotazovaní vědí, co si pod pojmem „Partnerské násilí“ představit a přibližně 90%

respondentů má znalosti ohledně základních znaků partnerského násilí a faktu, kdo se může stát obětí partnerského násilí.

Z dotazníkového zkoumání mezi respondenty Vazební věznice Praha – Pankrác vyplynulo, že celkem 30 respondentů z celkového počtu 102 dotazovaných, tedy 29% respondentů se stalo pachatelem, nebo obětí partnerského násilí. Výsledky z dotazníku umístěného na internetu jsou v tomto ukazateli naprosto shodné. Z celkového počtu 59 respondentů odpovědělo 17 respondentů, že se stalo pachatelem nebo obětí partnerského násilí, což představuje také 29 %.

Z dalšího vyhodnocování internetového dotazníku vyplynulo, že z dotazovaných bylo 40 žen. Z tohoto počtu se 19 žen stalo obětí nebo svědkem partnerského násilí. Z 19 dotazovaných 11 žen bylo svědkem partnerského násilí v dětství, tudíž minimálně 8 žen se stalo přímou obětí partnerského násilí, což představuje 20 %. Skutečný počet může být i vyšší, za předpokladu, že některá z žen se stala v dětství svědkem partnerského násilí a později v partnerském vztahu i přímou obětí, což nelze v žádném případě vyloučit. Ze získaných údajů z dotazníku mezi zaměstnanci věznice jsem došel k podobným závěrům. Z celkového počtu 66 žen se 15 žen stalo přímou obětí partnerského násilí, což činí přibližně 23 %. Ale ani zde se nemusí jednat o číslo konečné, neboť tak jako v předchozím případě se některá z žen mohla stát v dětství svědkem partnerského násilí a později v partnerském vztahu i přímou obětí.

Podle výzkumu, který provedl Sociologický ústav AV ČR a Filozofická fakulta UK v Praze, bylo zjištěno, že 38 % žen v České republice zažilo během svého života alespoň některou z forem násilí svého partnera (současného, nebo bývalého).³⁸ Když porovnám výsledky Sociologického ústavu s výsledky mého šetření, tak za předpokladem, že polovina dotazovaných, která se stala svědkem partnerského násilí v dětství, se stala později i přímou obětí partnerského násilí, docházíme k totožným výsledkům.

Šetření dále prokázalo, jakým způsobem jsou oběti a svědci partnerského násilí touto negativní zkušeností ovlivňováni v budoucím životě. Z konkrétních důsledků se nejvíce vyskytují psychické problémy, problémy se soustředěním a z toho plynoucí problémy při studiu a v zaměstnání, zdravotní problémy a nízké sebevědomí. Dále byl prokázán negativní dopad partnerského násilí na děti, svědky partnerského násilí. Z celkového počtu 102 respondentů z řad zaměstnanců věznice, se celkem 23 stalo

³⁸ <http://www.persefona.cz/dn-statistiky.php>

v dětství svědky partnerského násilí a 21 z nich uvádí, že je tato skutečnost ovlivnila v budoucím životě. Šetření mezi respondenty na internetu ukázalo, že z 59 dotazovaných se 14 respondentů stalo v dětství svědky partnerského násilí a všechny tato skutečnost ovlivnila.

Dalším zjišťovaným ukazatelem, bylo ovlivnění pachatelů partnerského násilí alkoholem. Z celkového počtu 42 případů uváděných respondenty z řad zaměstnanců věznic, uvedlo 24 respondentů (57 %), že pachatel při útoku byl ovlivněn alkoholem. Mezi respondenty z internetu uvedlo celkově 14 dotazovaných (53 %) z 26 uváděných případů, že byl pachatel při svých útocích ovlivněn alkoholem.

Výsledky ostatních otázek dotazníku nebyly pro další zpracování až tak důležité, byly spíše informativního charakteru.

Závěr

Už ve své bakalářské práci jsem se zabýval problematikou domácího násilí. V diplomové jsem se věnoval spíše následkům tohoto sociálně patologického jevu a možnými oběťmi.

Partnerské násilí není soukromou záležitostí, která by se týkala pouze pachatele - násilníka a oběti. Je to problém celé společnosti, protože násilný útok je vlastně útok na základní lidská práva oběti, což je pochopitelně nezákonné. Dle různých statistik jsou jednoznačně oběťmi partnerského násilí ženy. Pouze přibližně 2 až 5% obětí partnerského násilí jsou muži. Mezi nejčastější formy partnerského násilí patří psychické násilí, které figuruje u 100% případů, přibližně v 81% se vyskytuje fyzické násilí a v 54% se vyskytuje násilí ekonomické. Více než 44% obětí partnerského násilí má zkušenosti se sexuálním násilím.³⁹ Pachatelé partnerského násilí většinou své oběti týrají ve více formách najednou.

Další formou násilí je stalking. Z pohledu partnerského násilí se jedná o pronásledování po ukončení vztahu, nebo-li ex-partner stalking. Tento jev zahrnuje přibližně polovinu všech případů pronásledování. Pronásledování bývalým partnerem patří k nebezpečným podobám tohoto jevu. Bývalí partneři jsou více násilní, než neznámí pronásledovatelé, které oběť sice zná, ale neměla s nimi intimní vztah. Nejnebezpečnější variantou pro oběť je, pronásledování po ukončení vztahu, ve kterém docházelo k partnerskému násilí. Pronásledovatel se cítí jako odvržený partner, dominují pocity hořkosti a nepřátelství vůči oběti. Těžko snáší úspěchy oběti po rozchodu. Jedná se pro oběť o velice nebezpečnou formu stalkingu.

Od 1. ledna 2010 vstoupil v platnost nový trestní zákoník, kde se zavádí i nové druhy trestních činů, mezi které patří i tzv. stalking. Konkrétně se jedná o § 354 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., který zní „Nebezpečné pronásledování“.

Mezi další oběti partnerského násilí patří svědci, především pokud se svědectví týká dětí. Děti jsou svědky v 97 % všech případů domácího násilí, k nimž v Česku dochází mezi manžely. Před šesti lety to bylo přitom 85 %.⁴⁰ Tyto statistické údaje uvádí Informační a poradenské centrum ROSA. Je tedy patrné, že dochází ke značnému nárůstu případů partnerského násilí, u něhož figurují děti jako svědci. Být svědkem toho, jak jeden z rodičů mlátí, nebo psychicky týrá svého životního partnera,

³⁹ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Rosa-Zpravodaj_2_2009_FIN.pdf

⁴⁰ <http://www.novinky.cz/domaci/175298-pribyva-deti-ktere-jsou-svedky-domaciho-nasili.html>

je pro dětskou psychiku dlouhodobě devastující. Děti na zažité násilí reagují ztrátou pocitu jistoty a bezpečí, které by měl mít každý spojen s domovem. Mnohdy mají také problémy s pamětí koncentrací, učením. Mají problém naučit se mít někoho rád, někomu důvěřovat.

Aby bylo zabráněno dalším neoprávněným útokům ze strany pachatele na oběť, existuje celá řada zákonů. Partnerské násilí je přesto všechno stále více frekventovaným jevem. Zákony samy o sobě nedokážou násilí zabránit, jsou ale nezbytným předpokladem a dobrým základem pro vyřešení tohoto závažného problému.

Všichni bychom si měli uvědomit, že partnerské násilí je fenomén, který se bezpochyby vyskytuje v mnoha rodinách naší společnosti. A i když se netýká zrovna nás osobně, mohou jím být postiženi naši blízcí, přátelé, kamarádi, nebo sousedé a proto se vlastně týká i nás všech. Měli bychom se naučit rozpoznat, když někdo z našich blízkých, přátel, kamarádů žije v prostředí partnerského násilí. Měli bychom umět rozpoznat první příznaky a následně správně zareagovat. Vědět jakým způsobem můžeme obětem partnerského násilí pomoci, umět je nasměrovat správným směrem, aby se ze spárů partnerského násilí vymanily.

Skutečné příčiny a následky partnerského násilí jsem se snažil prokázat v praktické části této diplomové práce. Mojí snahou bylo dokázat tvrzení, že partnerské násilí neohrožuje a neovlivňuje oběť jenom v partnerském vztahu, za zavřenými dveřmi, ale že své následky si oběť přenáší i do života mimo vlastní domov, mezi spolužáky, spolupracovníky, přátelé a další zúčastněné osoby, se kterými oběť přichází do styku. Dále jsem se snažil prokázat tvrzení, že partnerské násilí neovlivňuje jenom pachatele a především oběti tohoto patologického chování, ale že má negativní důsledky na budoucí chování všech zúčastněných osob, které jsou přítomny konkrétním násilným útokům, zejména dětí. V neposlední řadě jsem se pokusil prokázat, že pachatelé partnerského násilí své útoky uskutečňují ve vyšší míře, jestliže jsou ovlivněni alkoholem.

H1 - Partnerské násilí způsobuje obětem problémy nejen v partnerském vztahu, ale i mimo vlastní domov, v zaměstnání, škole, mezi přáteli.

Šetřením bylo zjištěno, že přibližně 40% respondentů se stalo někdy obětí, nebo svědky partnerského násilí. Z těchto respondentů uvedlo téměř 95%, že na ně tato

zkušenost měla později negativní důsledky a způsobovala jim problémy i mimo partnerský vztah.

Hypotéza č. 1 byla ověřena otázkami č. 7, 8 a 9.

HYPOTÉZA SE POTVRDILA

H2 - Partnerské násilí negativně ovlivňuje i děti - svědky tohoto sociálně patologického jevu.

Téměř 23% (23 ze 102) respondentů z řad zaměstnanců věznice uvedlo, že se stalo v dětství svědkem partnerského násilí. Z tohoto počtu 91% (21) respondentů uvedlo, že je tato skutečnost ovlivnila v budoucím životě. Z 59 internetových respondentů uvedlo 14 dotazovaných, že se stalo jako dítě svědkem partnerského a všichni uvedli, že je tato skutečnost v budoucím životě ovlivnila. Konkrétní důsledky jsou uvedeny v tabulce a grafu č. 11.

Hypotéza č. 2 byla ověřena otázkami č. 10 a 11.

HYPOTÉZA SE POTVRDILA

H3 - Pachatelé partnerského násilí jsou ve svých útocích aktivnější pod vlivem alkoholu.

Celkem 24 ze 42 respondentů (57%) z řad zaměstnanců věznice uvedlo, že v případech partnerského násilí byl pachatel ovlivněn alkoholem. Z internetových respondentů uvedlo 14 z 27 dotazovaných (52%), že v případech partnerského násilí byl pachatel ovlivněn alkoholem. Z výsledku šetření nelze jednoznačně říci, že by pachatelé partnerského násilí útočili častěji pod vlivem alkoholu, ale útoky pachatelů pod vlivem alkoholu bývají závažnější a mívají horší následky. Lze tedy říci, že pachatelé partnerského násilí jsou ve svých útocích aktivnější pod vlivem alkoholu.

Hypotéza č. 3 byla ověřena otázkou č. 12

HYPOTÉZA SE POTVRDILA

Všechny tři hypotézy, které jsem si ve své diplomové práci stanovil, byly potvrzeny. Cíl diplomové práce byl splněn.

Resumé

Diplomová práce na téma „**Partnerské násilí a jeho následky**“ pojednává o hlavních formách a příčinách partnerského násilí a následcích, které tento jev způsobuje obětem. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické jsou porovnávány všeobecně známé údaje z různých zdrojů, především z odborné literatury. V části praktické jsou vyhodnoceny a zpracovány výsledky z provedeného šetření.

První kapitola je věnována partnerskému násilí, jeho hlavním formám, příčinám a typologií osobnosti pachatele partnerského násilí.

Ve druhé kapitole je popisován problém, který se nazývá „stalking“ (pronásledování) a jeho nejzávažnější forma „ex-partner stalking“ (pronásledování bývalým partnerem).

Třetí kapitola je věnována pomoci obětem partnerského násilí a to nejen po stránce legislativní, ale i co se týče pomoci neziskových organizací v této oblasti působících.

Ve čtvrté kapitole se podrobně zabírám dětmi, jako svědky a zároveň oběťmi partnerského násilí. Tato část je především zaměřena na možné následky svědectví dětí při násilných útocích a celkovými dopady na dítě, jako svědka těchto činů. Jsou zde popisovány oblasti ve kterých je dítě v pozdějším životě ovlivněno a jakým způsobem.

Poslední kapitola, praktická část je věnována vlastnímu šetření, které bylo prováděno formou dotazníků s oslovením dvou nezávislých skupin respondentů. Cílem bylo potvrzení, nebo vyvrácení stanovených hypotéz, které se týkají negativního vlivu partnerského násilí na oběti a na děti, jako svědky partnerského násilí v budoucím životě. Rovněž bylo zjišťováno, zda pachatelé násilí jsou aktivnější, jestliže jsou ovlivněny alkoholem.

V této diplomové práci bylo konstatováno a šetřením prokázáno, že partnerské násilí není jev zdaleka ojedinělý. Bylo prokázáno, že partnerské násilí ovlivňuje oběti těchto násilných činů i mimo partnerský vztah, mimo domov. Dále bylo prokázáno, že partnerské násilí má značně negativní dopad na děti, svědky partnerského násilí.

Diplomová práce má umožnit čtenářům nahlédnout do problematiky partnerského násilí, zejména jeho následkům na všechny zúčastněné osoby. V současné době existují právní normy na ochranu před téměř všemi formami partnerského násilí a neustále dochází k legislativním změnám na ochranu obětí těchto jevů. Základním předpokladem včasné a účinné pomoci je, tento jev uvnitř partnerského vztahu odhalit.

Anotace

Suk, Petr. Partnerské násilí a jeho následky. Diplomová práce. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií Brno, 2010, s. 68.

Cílem této diplomové práce bylo charakterizovat hlavní formy partnerského násilí a odhalit nejčastější příčiny tohoto jevu. Část práce byla věnována typologii osobnosti pachatele partnerského násilí. Dále jsem se věnoval negativnímu jevu, který se nazývá „pronásledování“, především zvláštnostmi pronásledování, které je pokračováním partnerského násilí.

Hlavním úkolem této práce bylo charakterizovat všechny oběti partnerského násilí, zejména děti, jako svědky tohoto násilí. Pozornost jsem věnoval legislativní pomoci těmto obětem. Podrobně jsem se zabýval problematikou důsledků partnerského násilí na svědky a oběti a na oblasti, ve kterých byly tyto osoby nejvíce ovlivněny.

Klíčová slova

Agrese, patologický, oběť, osobnost, pachatel, partnerské násilí, fyzické, psychické, svědek, útok, pronásledování.

Annotation

Suk, Petr. Partnership violence and its result. Diploma work. Brno: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií Brno, 2010, s. 68.

Objective of this diploma work is to characterize basic forms of partnership violence and to reveal the most frequent causes of this event. A part of the work is focused on a typology of offender's personality who does partnership violence. I also deal with a negative event, which is called "stalking", specifics of stalking above all, because stalking is a continuing of partnership violence.

The primary objective of the work is to characterize all victims of partnership violence, especially children as witnesses of this violence. I pay attention to legislative help to those victims. I deal in detail with questions of incidence of partnership violence on witnesses and victims and on areas they are influenced most.

Keywords

Aggression, pathological, victim, personality, offender, partnership violence, physical, mental, witness, attack, stalking.

Literatura a prameny

1. Zákon č. 135/2009 Sb., na ochranu před domácím násilím.
2. Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon.
3. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník.
4. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.
5. *Bakošová, Z.*, Sociální pedagogika jako životná pomoc. Bratislava: Public promotion, 2008, 251 s. ISBN 978–80-969944–0-3.
6. *Bourcet, S., Gravillová, I.* Šikana ve škole, na ulici, doma. Praha: Albatros, 2006, 71 s. ISBN 80–00-01552–8.
7. *Buriánek, J., Kovařík, J., Zimemlová, P., Švestková, R., Kolektiv autorů.* Domácí násilí–násilí na mužích a seniorech. Praha/Kroměříž: Triton, 2006, 108 s. ISBN 80–7254-914–6.
8. *Buskotte, A.* Z Pekla ven, žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN 978–80-251–1786-6.
9. *Conwayová, H. L.* Domácí násilí. Praha: Albatros, 2007, 159 s. ISBN 978–80-00–01550-7.
10. *Čírtková, L.* Moderní psychologie pro právníky. Praha: Grada, 2008, 150 s. ISBN 978–80-247–2207-8.
11. *Čírtková, L., Vitoušová, P. a kolektiv.* Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 80–7021-416–3.
12. *Dunovský, J., Dytrich, Z., Matějček, Z.* Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995, 248 s., ISBN 80–7169-192–5.
13. *Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J.* Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000, 101 s. ISBN 80–7021-416–3.
14. *Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D., Toufarová, M.* Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008, 159 s. ISBN 978–80-86131–76-4.
15. *Matoušek, O.* Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Slon, 1993, 161 s. ISBN 80–86429-19–9.
16. *Šedivá, M., Ševčík, D. a kolektiv.* Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí. Praha: BKB, o. s. 2007, 55 s. ISBN 978–80-239–9449-0.

17. *Venglářová, M.* Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada, 2008, 128 s. ISBN 978–80-247–2054-8.
18. *Voňková, J., Huňková, M. a kolektiv.* Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: ProFem, 2004, 194 s. ISBN 80–239-2106–1.
19. Čírtková, L., Oběti domácího násilí, *Psychologie dnes*, 1/2001, 48 s.
20. *Netík, K., Voňková, J.* Péče o pachatele partnerského násilí: screening, osobnost, terapie. Závěrečná zpráva z řešení úkolů zadaného Ministerstvem zdravotnictví ČR, Praha 2005.
21. <http://www.bkb.cz/>
22. <http://www.domacinasili.info/>
23. <http://www.mvcr.cz/>
24. <http://www.novinky.cz/domaci/175298-pribyva-deti-ktere-jsou-svedky-domaciho-nasili.html>
25. <http://www.persefona.cz/dn-statistiky.php>
26. <http://www.rosa-os.cz/>
27. http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/Rosa-Zpravodaj_2_2009_FIN.pdf
28. <http://www.stopnasili.cz>

Seznam příloh

- 1. Organizace poskytující pomoc obětem partnerského násilí**
- 2. Přehled dopadu domácího násilí na děti (Clever, 1999)**
- 3. Dotazník**

Příloha č. 1

Organizace poskytující pomoc obětem partnerského násilí

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Telefon 257 317 110

Nonstop linka DONA (pro oběti domácího násilí) 251 511 313, e-mail:

bkb.praha@bkb.cz

www.bkb.cz

ROSA – INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ CENTRUM PRO ŽENY – OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Telefon 241 432 466, SOS linka 602 246 102, e-mail: info@rosa-os.cz

www.rosa-os.cz

LINKA PRÁVNÍ POMOCI PRO ŽENY – OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ (proFem)

Telefon 224 910 744 (St 18,30 - 20,30), e-mail: info@profem.cz

PSYCHOSOCIÁLNÍ CENTRUM ACORUS

ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem

Nonstop linka 283 892 771-72, e-mail: info@acorus.cz

www.acorus.cz

INTERVENČNÍ CENTRA

Kontakty na intervenční centra v jednotlivých krajích najdete na:

www.mpsv.cz

PERSEFONA o.s.

Telefonní linka pomoci 737 834 345 (každý den 8,30 – 22,00)

Telefon 545 245 996 (Po-Pá 9,00 - 17,00), e-mail: domacinasili@persefona.cz

MAGDALENIUM

Nonstop linka 776 718 459, e-mail: magdalenium2@centrum.cz

www.magdalenium.cz

SLEZSKÁ DIAKONIE – PORADNA ELPS

telefon 558 764 333

www.slezskadiakonie.cz

ADRA – PYRAMIDA POMOCI A ROZVOJE

Telefon 606 824 104, 495 262 214

www.adra.cz

THEIA – OBČANSKÉ SDRUŽENÍ

Linka pomoci 775 202 421, e-mail: pomoc@theia.cz

www.theia.cz

Příloha č. 2

Přehled dopadu domácího násilí na děti (Clever, 1999)

Jednotlivé oblasti	Vliv domácího násilí	Příznaky
Zdraví	Může dojít k narušení vývoje dítěte, pokud je matka napadána v těhotenství napadána (potrat, předčasný porod, nízká porodní váha, zdravotní problémy, organické poškození mozku apod.) nebo k jeho fyzickému poranění, pokud na matku násilník útočí, když drží dítě v náručí.	Dítě je nervózní, extrémně plačtivé, má poruchy spánku a přijímání potravy, nereaguje adekvátně na podněty ze svého okolí.
Intelektuální vývoj	Depresivní rodiče nedostatečně reagují na podněty svých dětí, což může vést k opoždění ve vývoji řeči a plnění jednotlivých úkolů.	Chabý jazykový projev dítěte.
Identita	Dítě může mít problémy s identitou, když na něj rodiče dostatečně vřele nereagují nebo ho neoslovují jeho jménem.	Chabý jazykový projev dítěte, nevyhledávání kontaktu.
Rodinné a sociální vztahy	Matka zažívající násilí neposkytuje dítěti adekvátní sociální vazbu, může se k dítěti chovat odtažitě, nemá kapacitu na odpovídající komunikaci s dítětem.	Chabý jazykový projev dítěte, nevyhledávání kontaktu.
Emocionální vývoj a chování	Dítě prožívá depresivně verbální a fyzické útoky mezi rodiči, cítí se ohroženo.	Dítě je těžké zapojit do hry, chová se odtažitě.

Přehled dopadu domácího násilí na děti (Clever, 1999) - dítě ve věku 0-2 let

Jednotlivé oblasti	Vliv domácího násilí	Příznaky
Zdraví	Matka zažívající násilí od partnera není schopna své dítě ochránit před fyzickým napadáním a psychickou újmou za svědectví domácího násilí a nemůže dítěti poskytnout pocit bezpečí.	Nedostatečná fyzická kondice, poruchy spánku, časté návštěvy lékaře.
Intelektuální vývoj	Nedostatek zájmu o okolní dění a opožděný intelektuální vývoj. Častá absence v předškolním zařízení, protože násilný partner chce skrýt své násilné chování.	Nízká orientace v okolním prostředí, problémy ve vztazích s vrstevníky.
Identita	Dítě se obviňuje za násilí, ke kterému dochází mezi rodiči, snaží se bránit rodiče – oběť.	Problémy ve vztazích s vrstevníky.
Rodinné a sociální vztahy	Pod vlivem svědectví domácího násilí se dítě cítí neustále ohroženo, téměř neustále prožívá strach. To může vést k tomu, že dítě nereaguje na násilí mezi rodiči, což může vypadat, jako že je schopno se s násilím vyrovnat, ale ve skutečnosti se bojí rozvířit další násilný incident,	Agresivní nebo naopak uzavřené projevy chování, stranění se komunikace s vrstevníky.
Emocionální vývoj a chování	Děti vykazují podobné symptomy jako při posttraumatické stresové poruše – poruchy spánku, třas, noční pomočování atd. Narušení emocionálního vývoje v tomto období je velkou hrozbou zejména proto, že předškolní děti neumí a nemají možnost o násilí komunikovat.	Vysoká nervozita, neschopnost soustředit se.

Přehled dopadu domácího násilí na děti (Clever, 1999) - dítě ve věku 3-4 roky

Jednotlivé oblasti	Vliv domácího násilí	Příznaky
Zdraví	Vysoké riziko fyzického zranění, prožívání úzkosti a strachu. U dětí se mohou objevovat psychosomatické obtíže, jako jsou bolesti hlavy, břicha, poruchy spánku.	Časté návštěvy lékaře, noční pomočování, nervozita, odtažitě chování, problémy s komunikací. Častá absence ve škole.
Intelektuální vývoj	Zhoršení školních výsledků,	Agresivní chování nebo naopak uzavření do sebe, téměř žádná komunikace s vrstevníky.
Identita	Děti stejného pohlaví jako oběť trpí násilím více než ty, které mají shodné pohlaví s agresorem. U obou pohlaví se pak projevuje nízké sebehodnocení a nízké sebevědomí.	Agresivní chování nebo naopak uzavření do sebe, téměř žádná komunikace s vrstevníky.
Rodinné a sociální vztahy	Dítě cítí bezmoc a vinu nebo stud za situaci, která je v jejich rodině.	Slabá vazba na rodiče, vyhledávání pobytu v zařízeních mimo rodinu (mateřská škola, škola, zájmové kroužky). Neochota diskutovat o jejich rodinném životě.
Emocionální vývoj a chování	Děti se snaží vysvětlit si a ospravedlnit si chování rodičů. Dochází opět k diferenciaci dle pohlaví, kdy chlapci se chovají spíše agresivně, mají sklony lhát, krást, vyvolávat konflikty s vrstevníky. Dívky jsou depresivní, odtažitě, uzavřené. Děti často přebírají odpovědnost za své rodiče.	Extrémní změny nálady a emocionálních reakcí během konverzace. Starší sourozenci přebírají odpovědnost za své mladší sourozence, snaží se jim vynahradiť rodiče, snaží se je ochránit.

Přehled dopadu domácího násilí na děti (Clever, 1999) - dítě ve věku 5-9 let

Jednotlivé oblasti	Vliv domácího násilí	Příznaky
Zdraví	Je na dětech samotných, aby se vyrovnali s fyzickými změnami, které provází období dospívání. Chování rodičů v nich vzbuzuje nejistotu a strach z toho, že mohou být samy fyzicky zraněny.	Děti jsou úzkostné, mají nízké sebevědomí, projevuje se u nich počínající zájem o alkohol nebo drogy.
Intelektuální vývoj	Děti mohou považovat školu za útočiště nebo ji naopak zanedbávat, protože se snaží postarat o rodiče nebo sourozence.	Vysoká absence, špatné školní výsledky, které neodpovídají intelektuálnímu stupni vývoje dítěte a jejich schopnostem.
Identita	Pro děti v dospívajícím věku je typické, že se zajímají o rodinné hodnoty. Atmosféra násilí vede k odmítání rodiny a k nízkému sebevědomí.	Deprese, nízké sebevědomí.
Rodinné a sociální vztahy	Děti se snaží tajit, k čemu u nich v rodině dochází, a proto nemají mnoho přátel. Některé se snaží z rodiny utíkat a stávají se dětmi ulice.	Děti se vyhýbají diskusím o rodině, nenavazují příliš kamarádských vztahů s vrstevníky.
Emocionální vývoj a chování	Emocionální nestabilita u dětí v pubertálním věku vede k prožívání pocitů viny a studu. Zároveň se učí násilnému chování, které považují za normu při řešení konfliktních situací.	Neschopnost vyjádřit svou frustraci a emoce. Agresivní projevy chování, nutnost kontroly ve vzájemných vztazích s vrstevníky. Předčasný zájem o sexuální život.

Přehled dopadu domácího násilí na děti (Clever, 1999) - dítě ve věku 10-14 let

Jednotlivé oblasti	Vliv domácího násilí	Příznaky
Zdraví	Dítě vyrůstající v atmosféře domácího násilí je ohroženo přijímáním nevhodných vzorců chování. Nerozumí tomu, jak fungují partnerské vztahy, nemá představu o sexuálním životě. To ho může přivést k tomu, že předčasně zplodí dítě nebo se může nakazit sexuálně přenosnou chorobou.	Nevhodné sexuální chování nebo narážky vůči vrstevníkům či dospělým
Intelektuální vývoj	Dítě nemá vhodné prostředí pro rozvoj svých schopností, nemá klidné prostředí pro školní přípravu, což může vést k jeho vyhození ze školy.	Nevhodné chování ve škole, vyloučení ze školy.
Identita	Děti vyrůstají v prostředí, kde se dospělí chovají nepředvídatelně, jsou přesvědčeny, že nemohou mít nikdy kontrolu nad tím, co se děje nebo může dít jim.	Děti mají problémy činit rozhodnutí.
Rodinné a sociální vztahy	Děti se cítí izolované od vrstevníků a širší rodiny. To může vést k tomu, že se budou ze situace pokoušet uniknout pomocí zneužívání drog nebo alkoholu. U chlapců se začíná projevovat agresivní chování vůči dívkám během navazování prvních vztahů.	Tendence navazovat příliš brzy vážný vztah, aby se jim podařilo uniknout z nepřátelské atmosféry domova.
Emocionální vývoj a chování	U dětí přetrvává pocit viny za násilí mezi rodiči, objevují se deprese, mají sebepoškozující tendence a dokonce se pokouší o sebevraždu.	Deprese, projevy sebepoškozování, omezená sociální síť a omezené sociální dovednosti.

Přehled dopadu domácího násilí na děti (Clever, 1999) - dítě ve věku 15 let a více

DOTAZNÍK

Milí respondenti,

jmenuji se Petr Suk a jsem studentem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně obor sociální pedagogika. V současné době provádím průzkum ke zpracování diplomové práce „Partnerské násilí a jeho následky“.

Účelem tohoto dotazníku je zjistit jaké povědomí mají občané naší společnosti o partnerském násilí, jaké může mít následky a kdo se může stát obětí tohoto násilí.

Vyplnění tohoto dotazníku Vám nezabere více jak 5 minut, je samozřejmě zcela anonymní a po vyhodnocení bude dotazník skartován. Po vyplnění jej prosím vraťte zpět osobě, která jej distribuovala.

Snažte se prosím na všechny otázky odpovědět co možná nejvíce pravdivě. V některých případech je možné označit více odpovědí najednou. Odpovědi označte křížkem.

Víte co si pod pojmem “Partnerské násilí“ představit ?

- Ano Nejsm si jist Ne

Za základní znaky partnerského násilí lze považovat ?

- Hádky a náhodné facky mezi partnery
 Dlouhodobé násilí v různých formách (psychické, fyzické, sexuální, atd.), kde je jednoznačně rozdělena role oběti a pachatele
 Pronásledování po ukončení partnerského vztahu

3. Mohou být oběťmi partnerského násilí i děti ?

- Ano, ale pouze v případě že je útok směřován přímo proti nim
 Ano, stačí když je dítě přítomno tomuto jevu
 Ne

4. Slyšel/a jste o případu partnerského násilí v blízkém okolí svého bydliště, případně v zaměstnání, škole atd. ?

- Ano Ne

5. Byl/a jste někdy účastníkem (pachatel, oběť) partnerského násilí ?

Ano Ne

6. Stal/a jste se někdy přímou obětí nebo svědkem partnerského násilí ?

Ano Ne

7. V případě že jste na otázku č. 6 odpověděli ANO, ovlivnila Vás tato skutečnost v budoucím životě ?

V případě že jste na otázku č. 6 odpověděli NE, myslíte si, že tato skutečnost mohla ovlivnit oběť v budoucím životě.

Určitě Ano Spíše Ano Spíše Ne Určitě Ne

Nemám s tímto problémem zkušenosti

8. Partnerské násilí mělo tyto důsledky?

Psychické problémy

Zdravotní problémy

Problémy se soustředěním a z toho vyplývající problémy v zaměstnání

Problémy se soustředěním a z toho vyplývající problémy při studiu

Nespavost

Nízké sebevědomí

Jiné důsledky

Nemělo žádné důsledky

Nemám s tímto problémem zkušenosti

9. V případě že jste byl/a svědkem nebo obětí partnerského násilí, poznal někdo z vašeho blízkého prostředí (zaměstnání, škola, přátelé), že není něco v pořádku ?

Ano Ne Ne nebyl/a jsem obětí ani svědkem

10. Byl/a jste jako dítě svědkem násilí mezi rodiči (partnery) ? Jestliže ano, ovlivnila Vás tato skutečnost v budoucím životě?

Ano ovlivnila Ano neovlivnila Ne nebyl/a jsem svědkem

11. Jestliže jste na otázku č. 10 odpověděl/a „Ano ovlivnila“, tak jakým způsobem?
V případě že alespoň jeden příznak, který je uveden na jednom řádku se u Vás projevil, označte řádek křížkem.

- Agresivní chování, vztek, předvádění se, dětinskost, záškoláctví, drobná kriminalita
- Strach, deprese, uzavřenost, nízké sebevědomí, zloba
- Podvýživa, nespavost, poruchy příjmu potravy, zhoršené motorické schopnosti
- Zhoršené studijní výsledky, opoždění v řeči
- Nedostatek empatie, slabé sociální schopnosti, odmítnutí od vrstevníků
- Jiným způsobem
- Neovlivnila , nebo jsem nebyl svědkem

12. V případě že jste byl/a obětí nebo svědkem partnerského násilí byl/a pachatel při svých útocích ovlivněn alkoholem ?

- Ano Ne Nebyl/a jsem obětí ani svědkem

13. Myslíte si, že prevence a vyšší informovanost obyvatel ve společnosti o možnostech pomoci může přispět k redukci partnerského násilí?

- Určitě Ano Spíše Ano Spíše Ne Určitě Ne

14. Uved'te, prosím, Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou Vyšší odborné
- Vysokoškolské

15. Uved'te, prosím, pohlaví.

- Muž Žena

16. Označte, prosím, do které věkové kategorie patříte.

- Do 18 let 19 – 35 let 36-50 let Nad 50 let

Děkuji za Vaši spolupráci